

1. Zmiany na mapie politycznej

3. Integracja i dezintegracja na świecie

Nowe oblicze Europy

- Większość **granic w Europie** ustalono po II wojnie światowej.
- Wtedy też podzielono Europę na dwa bloki:
 - **blok wschodni**, pozostający pod wpływem Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich (ZSRR),
 - zaliczono do niego kraje wyzwolone przez Armię Czerwoną.
 - **blok zachodni** tworzyły państwa oswobodzone przez aliantów.
- Był to dość sztuczny podział, nie uwzględniający woli mieszkańców wielu państw bloku wschodniego, np. Polaków.
 - W tym okresie panował niedemokratyczny i utopijny system władzy z brakiem wolności obywatelskich i wyraźną dominacją własności państwowej nad prywatną.

Nowe oblicze Europy

- **Upadek komunizmu** oraz proces demokratyzacji trwający na przełomie lat 80. i 90. XX w. spowodowały, że układ ten stał się nieaktualny.
- W 1989 r. w wyniku zachodzących przemian ustrojowych, w Polsce odbyły się częściowo demokratyczne wybory,
 - pierwsze wśród państw bloku wschodniego.

Obrady Okrągłego Stołu. Pałac Namiestnikowski w Warszawie, 5 kwietnia 1989 r.

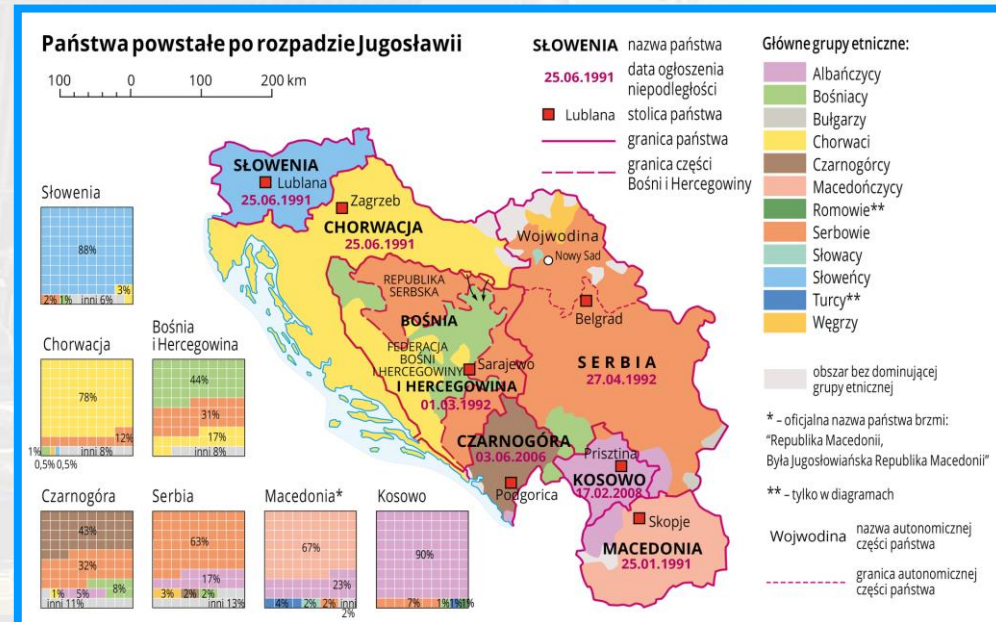
Zmiany mapy politycznej Europy po 1989 r.

- **Obrady Okrągłego Stołu i upadek komunizmu w Polsce uruchomiły proces wielu zmian na mapie Europy:**
 - **3 października 1990 r.** – po upadku muru berlińskiego (1989 r.) **zjednoczyły się Niemcy** – RFN przyłączyła NRD;
 - **1991 r.** – **rozpada się Związek Radziecki** (nastąpiła **dezintegracja**), z którego wyłaniają się: Estonia, Łotwa, Litwa, Białoruś, Ukraina, Mołdawia i państwa azjatyckie (łącznie powstało 15 niepodległych państw);
 - **1 stycznia 1993 r.** – **podział (dezintegracja) Czechosłowacji** na Czechy i Słowację.

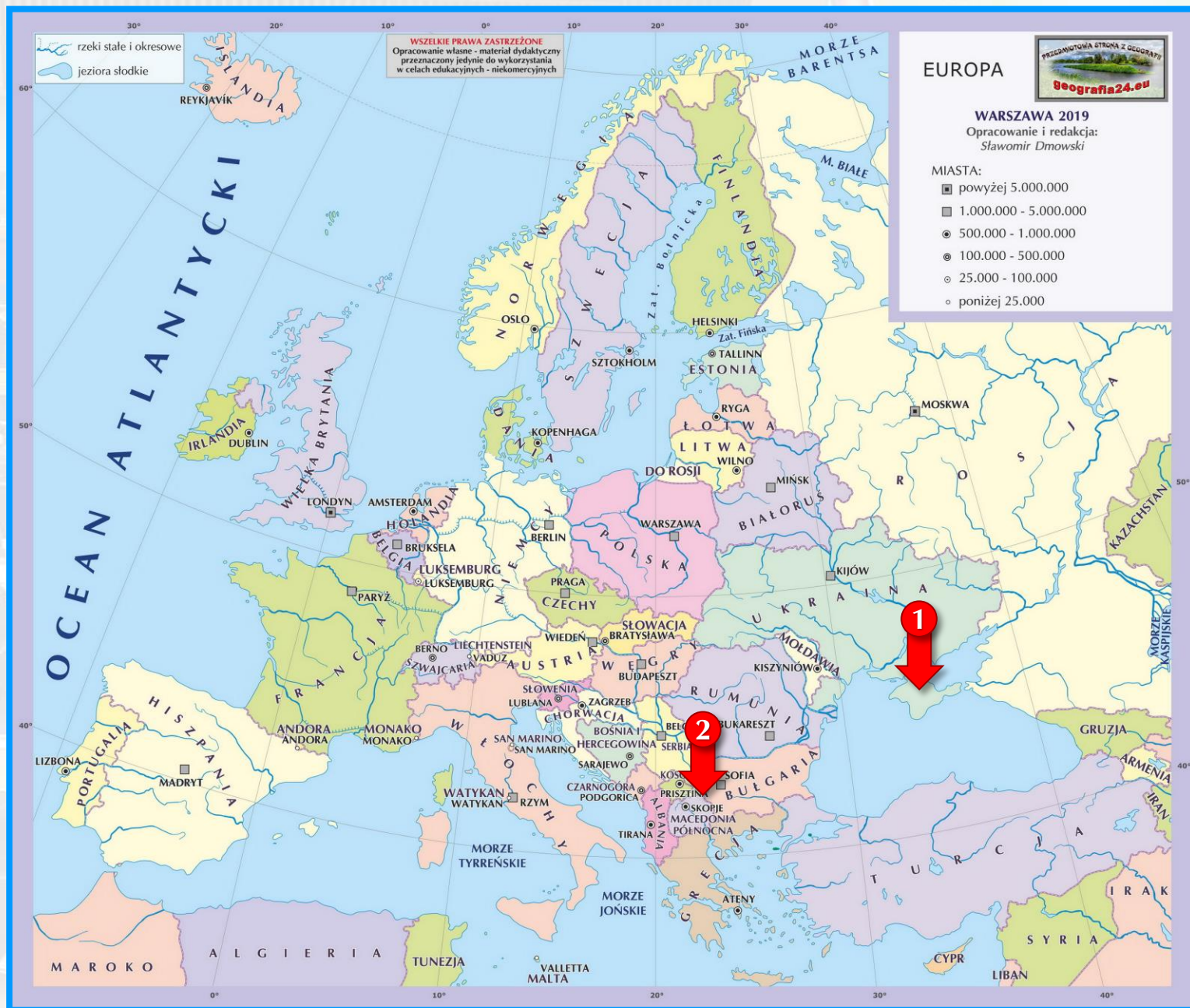
Zmiany mapy politycznej Europy po 1989 r. – dezintegracja b. Jugosławii

- Znaczące zmiany zaszły także w latach 90. XX wieku na Półwyspie Bałkańskim – nastąpił rozpad Jugosławii:
 - **1991 r.** – po wojnie serbsko-chorwackiej następuje proces **rozpadu b. Jugosławii** – od Jugosławii odłączają się **Słowenia i Chorwacja**;
 - **1992 r.** – w wyniku działań wojennych i interwencji USA następuje odłączenie od Jugosławii **Bośni i Hercegowiny** (powstało państwo wielonarodowe; w latach 1993-1995 trwała tu wojna domowa, w trakcie której dopuszczano się ludobójstwa) oraz **Macedonii**;
 - **1992 r.** – **Serbia i Czarnogóra** tworzą **Federalną Republikę Jugosławii** (państwa oddzieliły się w wyniku referendum w 2006 r.);
 - **17 lutego 2008** – Kosowo jednostronnie ogłosiło swoją niepodległość, nazywając się **Republiką Kosowa** i uznaną przez kilkadziesiąt państw świata, w tym Polskę (do września 2011 r. uznały 82 kraje),
 - wiele państw (np. Rosja) uznaje Kosowo za integralną część Serbii,
 - zmiana statusu politycznego Kosowa jest dla nich nie do przyjęcia (niezgodna z Kartą ONZ) i stałaby się zarzewiem nowego międzynarodowego konfliktu na Bałkanach.

Obecny wygląd mapy politycznej Europy

- Kolejną, choć nieuznaną zmianą przez zdecydowaną większość państw świata była bezprawna **aneksja Krymu (1)** (należącego do Ukrainy) przez Rosję.
- Do chwili obecnej Krym pozostaje pod kontrolą Rosji i raczej nie zanoszą się zmiany na zmianę tego stanu.
- Mimo wszystko wielu autorów map, w tym i ja nie uznają tej zmiany i jej nie nanoszą w geście protestu.
- W lutym 2022 roku wybuchła wojna – Rosjanie wtargnęli w głąb Ukrainy, łamiąc wszelkie prawa – tym samym przywódca Rosji – Putin stał się największym zbrodniarzem XXI wieku (moje określenie to **Putin – Hitler XXI wieku** – to smutne lecz prawdziwe – żal mi Rosjan, że mają takiego przywódcę).
- Ostatnią, choć mało znaczącą dla przebiegu granic zmianą nastąpiła w przypadku Macedonii, która zmieniła nazwę na **Macedonię Północną (2)**.

Obszary sporów w Europie

➤ Aspiracje niepodległościowe zgłaszają narody zamieszkujące następujące tereny w Europie:

- **Irlandia Północna (1)** – dążenie do oderwania się od Wielkiej Brytanii i połączenia z Irlandią;
- **Szkocja (2)** – po decyzji wystąpienia Wielkiej Brytanii z UE z marca 2017 r., po raz kolejny przegłosowała ogłoszenie referendum w sprawie odłączania od niej;
- **Kraj Basków w Baskonii (Hiszpania) (3)** – Baskowie (mieszkający w Hiszpanii i Francji) starają się odłączyć od Hiszpanii Baskonię i utworzyć własne państwo;
 - podobne aspiracje wyrażają **Katalończycy** dążący do uzyskania niepodległości przez **Katalonię (4)**;
 - W ostatnich latach występowały tu liczne protesty, tłumione przez rząd hiszpański.
- **północne Włochy (5)** – czynione są próby odłączenia najbogatszej, północnej części Włoch, Niziny Padańskiej i utworzenia odrębnego państwa **Padanii**;
- **Naddniestrze (6)** – od 1990 r. niepodległy Autonomiczny Region Mołdawii, nieuznawany przez żadne z państw ONZ;
 - nieprzestrzegane są w nim prawa człowieka.

Współpraca międzynarodowa

- Państwa współpracowały ze sobą już od czasów starożytności.
- Celem podejmowanych wspólnie działań było przede wszystkim osiągnięcie różnorodnych korzyści, głównie politycznych i gospodarczych.
- Wraz z rozwojem cywilizacyjnym współpraca międzynarodowa zaczęła obejmować coraz więcej obszarów ludzkiej aktywności.
- Obecnie trudno wskazać kraj, który nie należy do żadnej z organizacji międzynarodowych.

Jakie są cele integracji

- Postępujący proces globalizacji powoduje, że sieć wzajemnych powiązań i zależności łączy coraz więcej krajów.
- Współczesna **integracja międzynarodowa** dokonuje się na trzech głównych **plaszczyznach**:
 - **gospodarczej,**
 - **politycznej,**
 - **militarnej.**
- Przejawem integracji jest także działalność międzynarodowych organizacji pozarządowych, takich jak:
 - Międzynarodowy Komitet Czerwonego Krzyża,
 - Amnesty International,
 - Greenpeace,
 - WWF.
- Prowadzą one zazwyczaj działalność:
 - humanitarną,
 - społeczną,
 - ekologiczną,
 - kulturalną.

Cele integracji: *płaszczyzna polityczna*

- Procesy integracyjne mające podłoże polityczne polegają przede wszystkim na prowadzeniu **wspólnej polityki wobec innych krajów**:
 - wspólne działania wobec innych państw i organizacji;
 - wspólne rozwiązywanie politycznych problemów w skali regionalnej lub globalnej;
 - integrowanie się narodów.

Cele integracji: płaszczyzna gospodarcza

- Głównym celem **współpracy gospodarczej** jest:
 - ułatwienie w handlu międzynarodowym;
 - poszerzenie rynków zbytu;
 - swobodny przepływ kapitału;
 - dostęp do technologii i zasobów;
 - kooperacja.

Cele integracji: płaszczyzna militarna

- Głównym celem **współpracy militarnej** jest:
 - zapewnianie bezpieczeństwa krajom członkowskim;
 - zapobieganie konfliktom przez działania prewencyjne;
 - akcje rozjemcze i misje pokojowe.

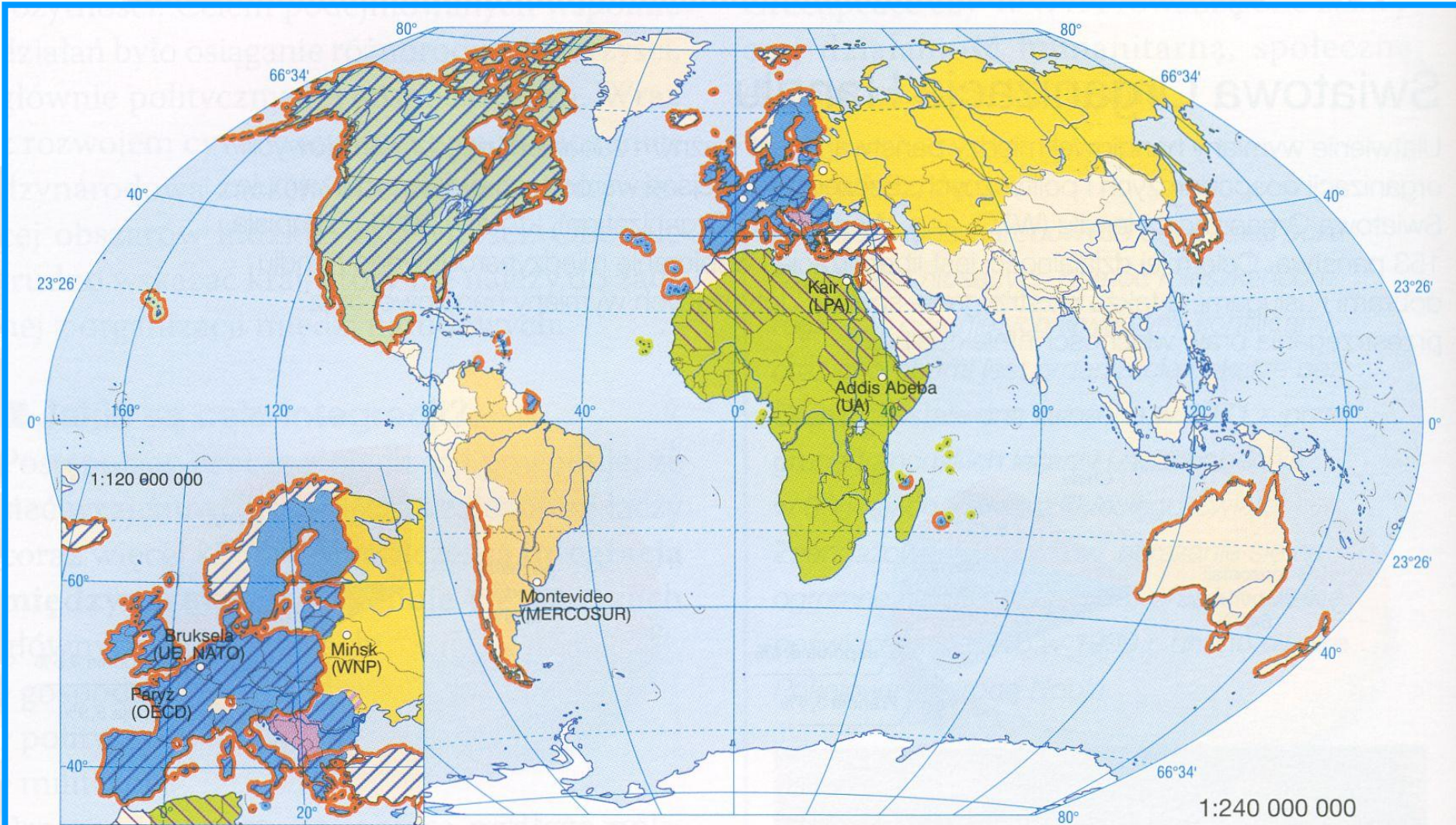
Wybrane organizacje międzynarodowe

Organizacje międzynarodowe

- **Organizacje międzynarodowe** – zrzeszenia państw, osób prawnych lub osób fizycznych pochodzących z różnych państw, powołane do realizacji celów określonych w statucie.
 - **Wyróżniamy organizacje:**
 - **rzadowe** – zorganizowane przez państwa struktury, które są forum ich współpracy,
 - członkami takich organizacji są co najmniej trzy państwa,
 - mają one określone organy, w tym stały sekretariat,
 - podstawą ich funkcjonowania jest umowa międzynarodowa będąca jednocześnie aktem określającym cele, organizację oraz zasady działania organizacji;
 - **pozarządowe** – ich członkami są podmioty niepaństwowe (osoby prawne lub fizyczne), a powstanie nie jest następstwem podpisania umowy międzynarodowej,
 - mają one stałe organy (sekretariaty) oraz procedury decyzyjne.

Wybrane organizacje międzynarodowe

Wybrane organizacje międzynarodowe w 2011 r.

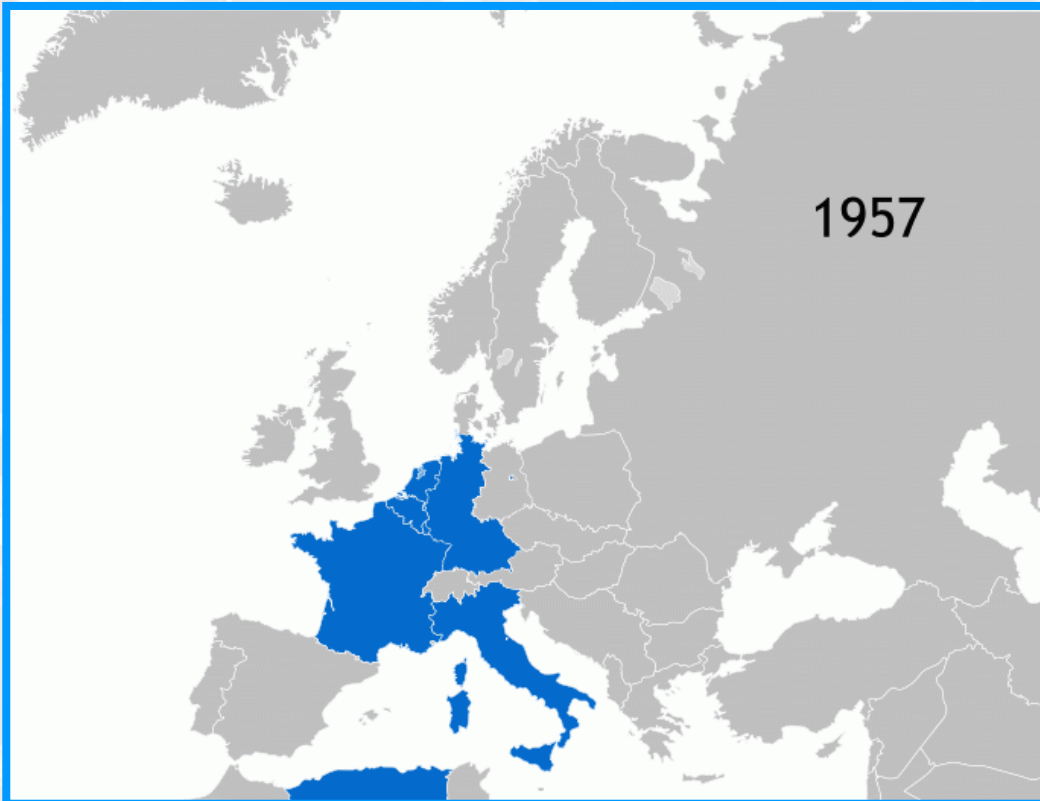
Unia Europejska (UE)	Środkowoeuropejskie Porozumienie o Wolnym Handlu (CEFTA)	Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD)	Północnoamerykański Układ Wolnego Handlu (NAFTA)	Wspólnota Niepodległych Państw (WNP)
Organizacja Paktu Północnoatlantyckiego (NATO)	Unia Afrykańska (UA)	Wspólny Rynek Południa (MERCOSUR)	Liga Państw Arabskich (LPA)	Kair (LPA) siedziba organizacji

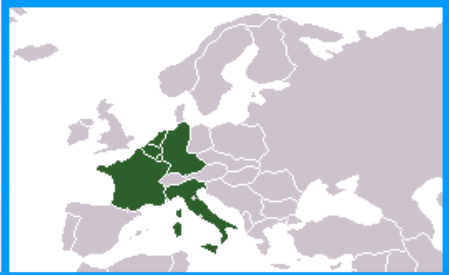
Unia Europejska

Unia Europejska (UE)

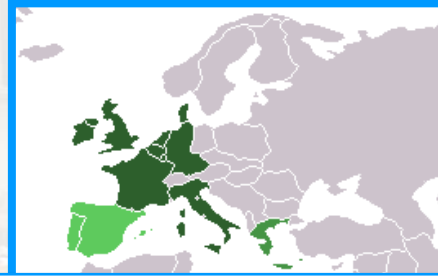
- **Unia Europejska** – organizacja powstała w 1993 r. na mocy traktatu z Maastricht o charakterze społeczno-polityczno-gospodarczym, a jej głównym celem jest współpraca gospodarcza i społeczna.
- Funkcjonowanie UE opiera się na trzech filarach:
 - **wspólnej polityce gospodarczej i społecznej,**
 - **wspólnej polityce zagranicznej i wspólnym bezpieczeństwie,**
 - **wspólnej polityce w zakresie bezpieczeństwa wewnętrznego i wymiaru sprawiedliwości.**

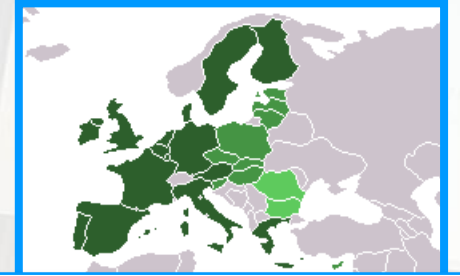
Etapy poszerzania UE

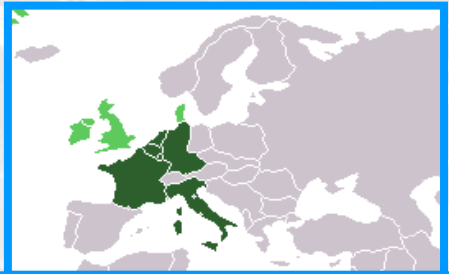
1952-58 – państwa założycielskie:
Belgia, Francja, Holandia,
Luksemburg, RFN, Włochy

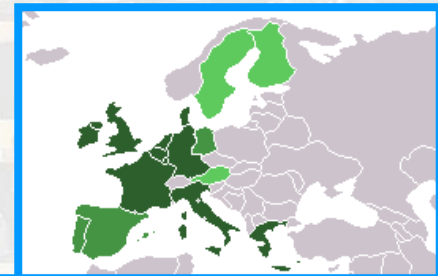
1986 – trzecie rozszerzenie:
Hiszpania i Portugalia

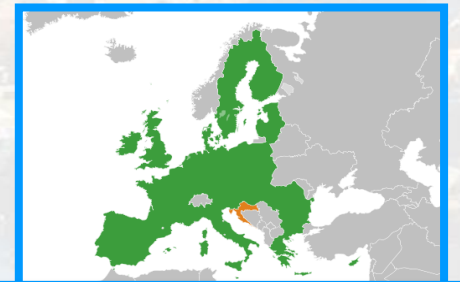
2007 – piąte rozszerzenie – część II:
Bułgaria, Rumunia

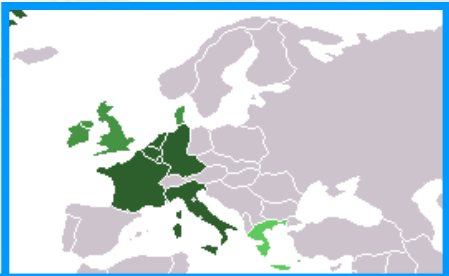
1973 – pierwsze rozszerzenie:
Dania, Irlandia, Wielka Brytania

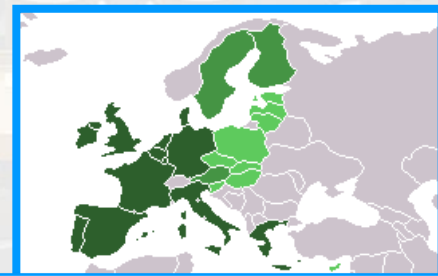
1995 – czwarte rozszerzenie:
Austria, Finlandia, Szwecja

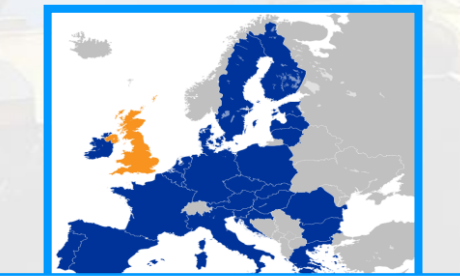
2013 – szóste rozszerzenie
Chorwacja

1981 – drugie rozszerzenie:
Grecja

2004 – piąte rozszerzenie – część I:
Cypr, Czechy, Estonia, Litwa, Łotwa, Malta,
Polska, Słowacja, Słowenia, Węgry

od 2016 – BREXIT, proces wyjścia Wielkiej
Brytanii (na mocy referendum z 23.06.2016
r.), formalnie zakończony w 2020 roku

Unia Europejska

➤ UE tworzy 27 państw europejskich, w tym Polska (w 2020 roku UE opuściła Wielka Brytania).

➤ Najsilniejszym krajem UE są Niemcy.

➤ Duże znaczenie odgrywają także:

- Francja,
- Włochy,
- Hiszpania,
- i Polska.

UNIA EUROPEJSKA

■ państwa założycielskie Unii Europejskiej (EWG - 1957)

■ pozostałe państwa Unii Europejskiej

■ byli członkowie Unii Europejskiej (Wielka Brytania od 2020 r.)

■ państwa kandydujące do Unii Europejskiej

■ siedziby głównych instytucji UE

Parlament Europejski:
- Bruksela (komisje i biura poselskie)
- Luksemburg (Sekretariat)
- Strasburg (miejsce obrad)

Rada Europejska, Komisja Europejska i Rada Unii Europejskiej
- Bruksela

Europejski Bank Centralny
- Frankfurt nad Menem

Trybunał Sprawiedliwości UE, Europejski Trybunał Obrachunkowy i Eurostat:
- Luksemburg

■ EFTA (Europejskie Stowarzyszenie Wolnego Handlu)

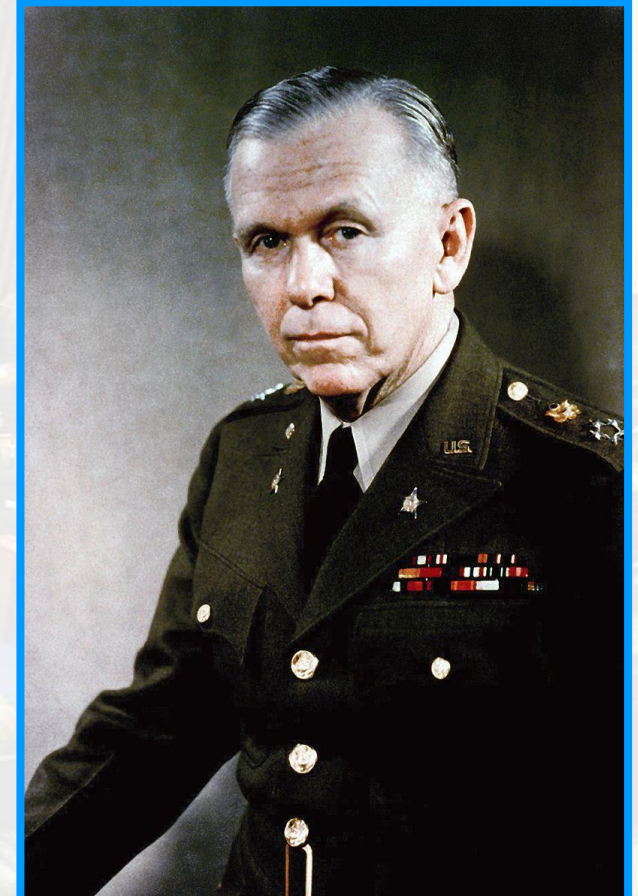
■ CEFTA (Środkowoeuropejskie Porozumienie o Wolnym Handlu)

■ WNP (Wspólnota Niepodległych Państw)

■ państwa należące do CEFTA i WNP

Przyczyny integracji europejskiej

- W Europie po II wojnie światowej idee integracyjne znacznie się ożywiły.
- Do przyczyn zintensyfikowania wysiłków zjednoczeniowych zaliczały się takie czynniki, jak:
 - nawiązanie współpracy między państwami europejskimi, co było warunkiem udzielenia pomocy finansowej przez Stany Zjednoczone w ramach planu Marshalla;
 - obawa przed wybuchem w przyszłości wojny między państwami Europy,
 - uznano, że jedynie integracja gospodarczo-polityczna może zapobiec zbrojnym konfliktom;
 - chęć szybszego zwalczania głodu oraz restrukturyzacji gospodarek zrujnowanych przez wojnę, co było możliwe dzięki działaniom integracyjnym;
 - dążenie państw europejskich do odzyskania dawnej pozycji na świecie, którą utraciły w wyniku II wojny światowej.

George Marshall, sekretarz stanu Stanów Zjednoczonych – twórca Planu Marshalla.

Plan Marshalla – plan Stanów Zjednoczonych mający służyć odbudowie gospodarek krajów Europy Zachodniej po II wojnie światowej, obejmujący pomoc w postaci surowców mineralnych, produktów żywnościowych, kredytów i dóbr inwestycyjnych.

Gen. George'a Marshalla przemawiając 5 czerwca 1947 na Uniwersytecie Harvarda, przedstawił deklarację pomocy gospodarczej dla krajów Europy, określając jej charakter i warunki otrzymania.

Kalendarium integracji europejskiej

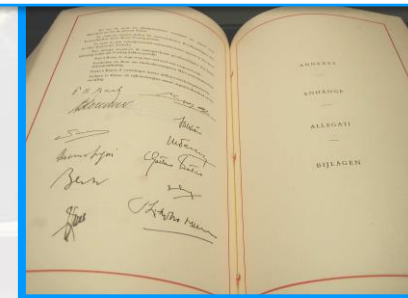
- **9 maja 1950 r.** – francuski minister spraw zagranicznych Robert Schuman ogłosił plan współpracy francusko-niemieckiej w 2 sektorach gospodarczych: węgla i stali.
- **18 kwietnia 1951 r.** – w Paryżu został podpisany traktat powołujący do życia **EUROPEJSKĄ WSPÓLNOTĘ WĘGLA I STALI**.
 - Podpisało go 6 krajów (zniesiono cła i ograniczenia w handlu węglem i stalą):
 - **Niemcy, Francja, Włochy, Belgia, Holandia, Luksemburg.**
 - Traktat paryski został zawarty na 50 lat i wszedł w życie 23 lipca 1952 r.
- **25 marca 1957 r.** – nastąpiło pogłębienie europejskiej współpracy gospodarczej.
 - 1 stycznia 1958 r. na mocy podpisanych **traktatów rzymskich** powołano:
 - **Europejska Wspólnota Gospodarcza (EWG),**
 - **Europejska Wspólnota Energii Atomowej (Euratom).**
- **8 kwietnia 1965 r.** – został podpisany **Traktat o fuzji organów wykonawczych WSPÓLNOT EUROPEJSKICH** (EWWiS, EWG i Euratomu).
 - Układ ten wszedł w życie 1 lipca 1967 r.
- **1 lipca 1968 r.** – 6 państw członkowskich Wspólnot Europejskich utworzyło unię celną ze wspólną taryfą wobec państw trzecich.
- **1 stycznia 1973 r.** – nastąpiło pierwsze rozszerzenie Wspólnot Europejskich.
 - Ich członkami stały się: **Dania, Irlandia** oraz **Wielka Brytania.**
 - W gronie państw kandydujących była też Norwegia, ale obywatele w referendum odrzucili propozycję wejścia do jej struktur.

Podpisanie traktatu paryskiego – powołanie EWWiS.

Podpisanie traktatów rzymskich (25.03.1957 r.) – powołanie EWG i Euratomu.

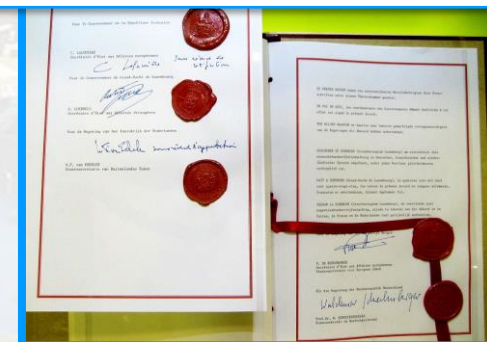

Kalendarium integracji europejskiej

- 1 marca 1979 r. – wszedł w życie **Europejski System Walutowy**.
- 7-10 czerwca 1979 r. – odbyły się I wybory do Parlamentu Europejskiego.
- 1 stycznia 1981 r. – do Wspólnot Europejskich przystąpiła **Grecja**.
- 14 czerwca 1985 r. – Belgia, Francja, Holandia, Luksemburg i RFN **podpisały UKŁAD W SCHENGEN**, na którego mocy stopniowo miała być znoszona kontrola granic w ruchu osobowym między tymi krajami.
- 1 stycznia 1986 r. – do Wspólnot Europejskich wstępują **Hiszpania i Portugalia**.
- 17 lutego 1986 r. w Luksemburgu i 28 lutego 1986 r. w Hadze został podpisany **Jednolity AKT EUROPEJSKI**:
 - wniósł wiele zmian instytucjonalnych i poszerzył politykę Wspólnot Europejskich.
 - 1 lipca 1987 r. – Jednolity Akt Europejski wszedł w życie.
- 3 października 1990 r. – nastąpiło zjednoczenie Niemiec, co spowodowało włączenie obszaru byłej NRD do Wspólnot Europejskich.
- 7 lutego 1992 r. – został podpisany **TRAKTAT W MAASTRICHT o Unii Europejskiej**, który powołał do życia **Unię Europejską**, opartą na 3 filarach:
 - gospodarczym,
 - spraw zagranicznych i bezpieczeństwa,
 - sprawiedliwości i spraw wewnętrznych.
- 1 listopada 1993 r. - Traktat z Maastricht wszedł w życie.

Podpisanie układu w Schengen (01.06.1985 r.) – na mocy którego 10 lat później zostały całkowicie zniesione kontrole graniczne wewnątrz UE.

Podpisanie traktatu w Maastricht na mocy którego powstała Unia Europejska.

Kalendarium integracji europejskiej

- **1 stycznia 1995 r.** – do Wspólnot Europejskich przystąpiły:
 - **Austria, Finlandia i Szwecja.**
 - Norwegowie po raz drugi odrzucili w referendum członkostwo.
- **26 marca 1995 r.** – weszło w życie porozumienie wykonawcze z Schengen (zniesiono całkowicie kontrole graniczne),
 - Przystąpiły do niego wszystkie państwa członkowskie Unii:
 - z wyjątkiem Wielkiej Brytanii i Irlandii.
- **2 października 1997 r.** – w Amsterdamie został podpisany tzw. **TRAKTAT AMSTERDAMSKI** reformujący Unię Europejską.
 - 1 maja 1999 r. – traktat amsterdamski wszedł w życie.
- **1 czerwca 1998 r.** – został utworzony **Europejski Bank Centralny** z siedzibą we Frankfurcie nad Menem.
- **26 lutego 2001 r.** – podpisano **TRAKTAT NICEJSKI** nowelizujący Traktat o Unii Europejskiej oraz traktaty ustanawiające Wspólnotę Europejską.
 - Zadaniem traktatu było przygotowanie UE do poszerzenia o 10 nowych państw.
- **28 lutego 2002 r.** – **wyłączną walutą** w 12 państwach członkowskich stało się **euro**.
 - Pracę rozpoczął Konwent Europejski, którego zadaniem było przygotowanie Konstytucji UE.

Podpisanie traktatu amsterdamskiego, zmieniającego Traktat o Unii Europejskiej.

Podpisanie traktatu nicejskiego, modyfikującego Traktat o Unii Europejskiej, umożliwiającego wejście Polski do UE.

Kalendarium integracji europejskiej

- **16 kwietnia 2003 r.** – w **Atenach** podpisano **TRAKTAT AKCESYJNY** pomiędzy UE i 10 nowymi państwami członkowskimi.
- **1 maja 2004 r.** – do Unii Europejskiej przystąpiło 10 nowych państw:
 - **Estonia, Łotwa, Litwa, Polska, Czechy, Słowacja, Węgry, Słowenia, Malta i Cypr.**
- **18 czerwca 2004 r.** – Rada Europejska zatwierdziła **Traktat konstytucyjny**.
 - Został on jednak odrzucony w referendum przez Francuzów i Holendrów, wobec czego nie wszedł w życie.
- **1 stycznia 2007 r.** – do Unii Europejskiej przystąpiły **Bułgaria i Rumunia**.
- **13 grudnia 2007 r.** – **podpisano TRAKTAT LIZBOŃSKI**, który utrzymywał najważniejsze postanowienia Traktatu konstytucyjnego.
 - Traktat wszedł w życie 1 grudnia 2009 r.
- **1 lipca 2013 r.** – do Unii Europejskiej wchodzi **Chorwacja**.
- **23 czerwca 2016 r.** – w **Wielkiej Brytanii** przeprowadzone zostaje referendum – większość obywateli opowiada się za wystąpieniem z UE – nastąpił tzw. **“BREXIT”** (formalnie zakończony w 2020 r.).

Podpisanie traktatu ateńskiego (traktatu akcesyjnego), regulującego prawne warunki przystąpienia Polski i innych państw do UE.

Podpisanie traktatu lizbońskiego, reformującego UE.

Instytucje Unii Europejskiej

- **RADA EUROPEJSKA** – instytucja, której celem jest ułatwienie współpracy przywódcom państw członkowskich, ustalenie stanowisk tych państw w ważnych kwestiach politycznych.
- W skład Rady Europejskiej wchodzi **szefowie państw i rządów**, którym towarzyszą **ministrowie spraw zagranicznych**, a także **przewodniczący Komisji Europejskiej**.
 - Na jej czele stoi przewodniczący wybierany przez nią na 2,5 roku.
 - Od 1 maja 2004 r. spotykają się co najmniej 4 razy w roku w Brukseli, na tzw. **szczytach europejskich**.
- **Kompetencje Rady Europejskiej:**
 - określa ogólne wytyczne polityki Unii Europejskiej;
 - wyznacza kierunki rozwoju organizacji;
 - koordynuje politykę zagraniczną państw członkowskich oraz zajmuje stanowisko wobec najważniejszych problemów światowych;
 - podejmuje decyzje dotyczące przyjęcia nowych członków i stowarzyszenia.

Charles Michel – obecny przewodniczący Rady Europejskiej, osoba odpowiedzialna za prowadzenie wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa. Sprawuje swoje stanowisko od 1 grudnia 2019 r.

Donald Tusk – były przewodniczący Rady Europejskiej. Sprawował to stanowisko w latach 2014 – 2019. 9 marca 2017 roku Rada Europejska wybrała Donalda Tuska na drugą kadencję (nasz przedstawiciel uzyskał aż 27 z 28 głosów; przeciwne wyborowi było jedynie jedno państwo – Polska).

Instytucje Unii Europejskiej

Jedną z najważniejszych kompetencji Rady UE jest udział w pracach nad uchwalaniem budżetu.

Co pół roku następuje zmiana państwa sprawującego prezydencję w Radzie UE i reprezentującego ten organ na arenie międzynarodowej. W pierwszym półroczu 2017 roku prezydencję sprawowała Malta (Polska będzie ją sprawować w 2025 roku)

- **RADA UNII EUROPEJSKIEJ** – podstawowy organ prawodawczy UE.
- Zasiadają w niej ministrowie reprezentujący interesy państw członkowskich.
- Skład Rady zmienia się w zależności od przedmiotu obrad:
 - w **radzie ogólnej** zasiadają ministrowie spraw zagranicznych państw UE,
 - w **radach szczegółowych** (sektorowych, branżowych) – ministrowie odpowiedzialni za dany dział polityki.
- Zwykle w Radzie UE głosuje się w oparciu o tzw. **większość kwalifikowaną** wymagającą akceptacji 2 warunków (są też inne warianty!):
 - 55% państw członkowskich głosuje “za” (obecnie jest to 15 z 27 państw),
 - wniosek popierają kraje reprezentujące min. 65% całkowitej ludności UE.
- Co pół roku następuje zmiana tzw. **państwa sprawującego prezydencję**.
- **Kompetencje Rady Unii Europejskiej:**
 - jako główny organ prawodawczy ma prawo podejmowania wszystkich rodzajów uchwał we wszystkich sprawach związanych z funkcjonowaniem UE,
 - uprawnienie to jest często ograniczone przez inicjatywę uchwałodawczą Komisji;
 - koordynuje politykę gospodarczą państw członkowskich;
 - realizuje i kreuje politykę zagraniczną UE na podstawie wytycznych Rady Europejskiej oraz zawiera umowy międzynarodowe;
 - bierze udział w uchwalaniu budżetu;
 - mianuje członków innych organów Unii Europejskiej.

Instytucje Unii Europejskiej

- **KOMISJA EUROPEJSKA** – organ o charakterze wykonawczym, rodzaj rządu UE.
 - Komisja ma charakter kolegialny, ponadnarodowy.
 - W jej skład wchodzi **27 komisarzy** (po jednym z każdego kraju), którzy mają obowiązek działać w interesie UE.
 - Zbierają się co najmniej raz w tygodniu na tajnych posiedzeniach.
 - Każdy z komisarzy ponosi odpowiedzialność za jedną z dziedzin polityki UE, np. rolnictwo, transport, podatki, budżet, zdrowie.
 - Kadencja Komisji Europejskiej trwa 5 lat.
 - **Kompetencje Komisji Europejskiej:**
 - odpowiada za bieżącą politykę Unii;
 - ma wyłączne prawo inicjatywy uchwałodawczej;
 - opracowuje projekty aktów prawnych i przedkłada je Radzie UE i Parlamentowi;
 - czuwa nad przestrzeganiem prawa wspólnotowego (traktatów) oraz wykonaniem budżetu,
 - w wypadku gdy państwo nie wypełnia swoich zobowiązań, Komisja może je do tego zobligować, a nawet skierować sprawę do Trybunału Sprawiedliwości;
 - reprezentuje UE wobec innych organizacji międzynarodowych i państw.

Ursula von der Leyen – przewodniczący Komisji Europejskiej, osoba odpowiedzialna za porządek obrad KE, wybór komisarzy spośród członków Komisji i zgłaszanie nowych przepisów prawa UE. Sprawuje stanowisko od 1 grudnia 2019 r.

Janusz Wojciechowski – polski przedstawiciel w KE. Od 1 grudnia 2019 roku Europejski Komisarz ds. rolnictwa.

Instytucje Unii Europejskiej

- **PARLAMENT EUROPEJSKI** pełni funkcję opiniodawczo-doradczą, prawodawczą i kontrolną oraz reprezentuje obywateli Unii Europejskiej w 5-letniej kadencji.
- Posłowie do Parlamentu Europejskiego (w wyborach z 2019 r. wybrano **705 eurodeputowanych**) nie są zorganizowani w grupy narodowościowe, ale we frakcje polityczne.
- Pracują w **20 stałych komisjach parlamentarnych**,
 - m.in. do spraw socjalnych, zatrudnienia, ochrony środowiska, rozwoju wsi.
- **Kompetencje Parlamentu Europejskiego:**
 - uczestniczy w procesie tworzenia prawa unijnego,
 - w wielu wypadkach dysponuje nawet prawem odrzucenia propozycji zgłoszonych przez Komisję Europejską;
 - uczestniczy w uchwalaniu budżetu,
 - posiada decydujący głos w dysponowaniu wydatkami nieobligatoryjnymi, które stanowią ok. 25% budżetu;
 - pełni funkcje kontrolne przede wszystkim wobec Komisji Europejskiej, której może udzielić wotum nieufności,
 - kontroluje również wykonanie budżetu i udziela Komisji absolutorium za jego realizację;
 - powołuje Rzecznika Praw Obywatelskich.

Sala obrad Parlamentu Europejskiego w Brukseli – w budynku mieszczą się także biura poselskie, komisje parlamentarne i władze frakcji (Parlament Europejski mieści się także w Luksemburgu, gdzie prócz części obrad parlamentu mieści się sekretariat generalny i część zaplecza technicznego oraz Strasburgu – gdzie odbywają się też obrady).

David Sassoli – Włoch, przewodniczący Parlamentu Europejskiego od lipca 2019 r. (w latach 2009-2012 był nim Jerzy Buzek z Polski).

Ewa Kopacz – jeden z 14. wiceprzewodniczących Parlamentu Europejskiego od lipca 2019 r.

Instytucje Unii Europejskiej

Marek Safjan – od października 2009 r. sędzia Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (w latach 2004-2009 sędzią był Jerzy Makarczyk).

Luksemburg – siedziba Trybunału Obrachunkowego

- **TRYBUNAŁ SPRAWIEDLIWOŚCI UNII EUROPEJSKIEJ** – jest organem sądowym, składającym się z trzech organów:
 - **Trybunał Sprawiedliwości** – odgrywający najważniejszą rolę.
 - W jego skład wchodzi 27 sędziów powoływanych na 6-letnią kadencję (po jednym z każdego państwa członkowskiego) oraz 11 rzeczników generalnych (adwokatów).
 - Orzeczenia Trybunału Sprawiedliwości są ostateczne.
 - **Sąd** zajmuje się sprawami o mniejszym znaczeniu dla Unii Europejskiej, np. rozstrzyga on spory osób fizycznych i prawnych z instytucjami UE oraz spory między Unią Europejską a jej pracownikami (od 1 września 2016 roku po przejęciu kompetencji od rozwiązanego Sądu Służby Publicznej).
- **TRYBUNAŁ OBRACHUNKOWY (TRYBUNAŁ REWIZYJNY)** – prowadzi kontrolę wszystkich wpływów wydatków instytucji unijnych, bada prawidłowość przychodów i rozchodów budżetu wspólnotowego.
 - Niezależność Trybunału Obrachunkowego od innych instytucji zapewnia bezstronność kontroli przeprowadzanych przez tę instytucję.
 - Obecnie w jego skład wchodzi 27 członków powoływanych na 6-letnią kadencję przez Radę UE (wybierają oni co 3 lata prezesa Trybunału Obrachunkowego).

Instytucje Unii Europejskiej

Siedziba Europejskiego Banku Centralnego we Frankfurcie n. Menem.

- **EUROPEJSKI BANK CENTRALNY** – bank centralny wspólnej waluty Unii Europejskiej – euro – funkcjonującej w 19 z 27 państw członkowskich UE.
- **Kompetencje Europejskiego Banku Centralnego:**
 - emisja wspólnej waluty euro (zapobieganie fałszerstwom banknotów);
 - nadzorowanie systemów bankowych w krajach strefy euro;
 - prowadzenie polityki pieniężnej w państwach strefy euro,
 - ochrona siły nabywczej euro;
 - współpraca z bankami centralnymi wszystkich krajów członkowskich UE (w przypadku Polski – z Narodowym Bankiem Polskim) – tworzącymi wspólnie **Europejski System Banków Centralnych**.

Christine Lagarde – od 2019 r. prezes Europejskiego Banku Centralnego.

Banknoty emitowane przez Europejski Bank Centralny.

Wybrane obszary działalności Unii Europejskiej

WSPÓLNA POLITYKA ROLNA

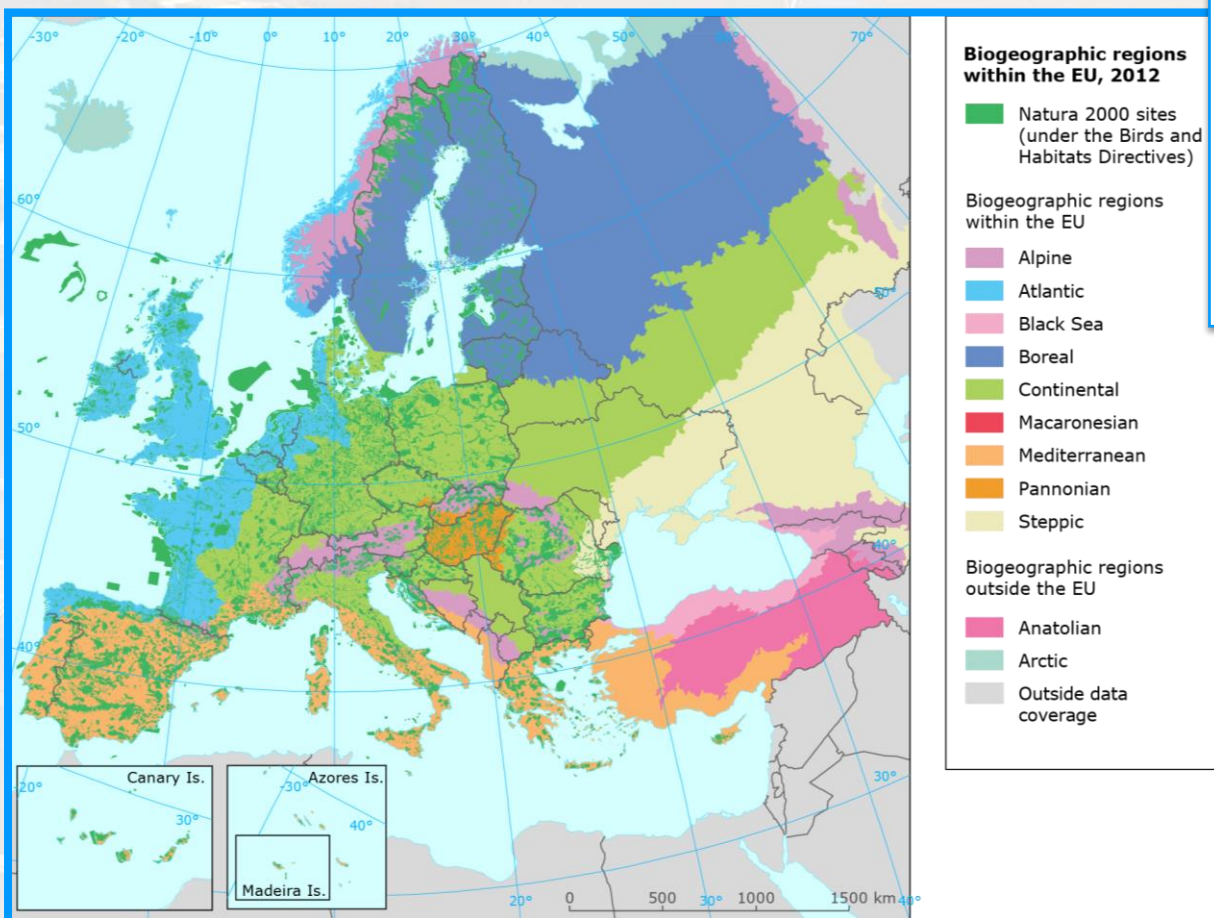
- **Celem polityki rolnej jest:**
 - podniesienie wydajności rolnictwa,
 - zapewnienie rolnikom odpowiedniego standardu życia,
 - zapobieganie wahanom cen,
 - zapewnienie konsumentom towarów rolniczych po korzystnych cenach.
- **Podstawowymi instrumentami do realizacji tych celów są:**
 - wspólna organizacja rynku rolnego (swobodny przepływ towarów) i towarzysząca jej silna stabilizacja cen dzięki interwencjom na rynkach;
 - obciążania importu cłami i ograniczanie produkcji (np. mleka, cukru);
 - wspieranie przedsiębiorstw rolnych w zakresie nowoczesnych technologii,
 - utrzymywanie reżimu sanitarnego i wzrostu wydajności pracy;
 - wyrównywanie uwarunkowanych naturalnie różnic;
 - wspieranie przyjaznych dla środowiska sposobów produkcji;
 - poprawa struktury urynkowienia;
 - programy specjalne dla obszarów upośledzonych (np. górskich).
- **Harmonizacja polityki rolnej wciąż wymaga ogromnych nakładów.**
 - Wysokie bezpośrednie dopłaty wyrównawcze, które wynikają głównie z interwencji na rynku, kształtują ceny roślin oleistych, zbóż, mięsa wołowego, mleka i cukru, powodują że pochłania ona połowę budżetu Unii.

Wybrane obszary działalności Unii Europejskiej

ZASADY POLITYKI OCHRONY ŚRODOWISKA

- Polityka UE dotycząca ochrony środowiska wynika z konieczności zachowania go dla przyszłych pokoleń w jak najlepszym stanie.
- Powstające w jej zakresie dyrektywy obejmują wszystkie dziedziny ochrony środowiska, w tym zanieczyszczenia powietrza, jakości wody, gospodarki odpadami, ochrony przyrody i kontroli chemikaliów, zagrożeń przemysłowych.

Natura 2000 – program sieci obszarów terytorium Unii Europejskiej, objętych ochroną cennych i zagrożonych na jej terytorium gatunków ptaków oraz ich siedlisk. W tym celu prowadzone są wspólne działania poprzez tworzenie tzw. obszarów specjalnej ochrony ptaków oraz obszary ochrony siedlisk. Wyznaczona sieć programu Natura 2000 liczy obecnie ponad 26400 obszarów zajmujących powierzchnię ponad 1,1 mln km² (około 18% powierzchni państw Unii Europejskiej).

Łąka trzęślicowa – jedno z siedlisk i pachnica dębowa – jeden z gatunków chronionych dyrektywą UE w ramach programu Natura 2000

Wybrane obszary działalności Unii Europejskiej

WSPÓLNA POLITYKA HANDLOWA

- Ogólnym celem polityki handlowej Unii jest jej uczestnictwo w rozwoju handlu światowego i w stopniowym znoszeniu ograniczeń w wymianie międzynarodowej.
- Do podstawowych instrumentów tej polityki wobec państw trzecich należą cła, kontyngenty lub kwoty przewozowe (globalne i indywidualne, najczęściej na rok) oraz opłaty wyrównawcze.
- UE stosuje też środki pozataryfowe w postaci dobrowolnych ograniczeń eksportu oraz opłaty parataryfowe, które podobnie jak cła, dodatkowo obciążają import.
- W ten sposób służą ochronie rynku wewnętrznego importera, gdy cena towaru na rynku światowym jest niższa.
- Taką politykę można uznać za protekcjonistyczną.
- Wewnętrznym celem polityki handlowej jest utrzymanie równowagi budżetowej oraz stabilizacja cen na jednolitym rynku.
- Przyczyniło się do tego zniesienie wewnętrznych granic celnych w 1993 r. oraz ustalenie standardowej stopy VAT i akcyzy.
- Ciągłe trwa ujednocnianie norm, które powinny spełniać towary sprzedawane w Unii Europejskiej.

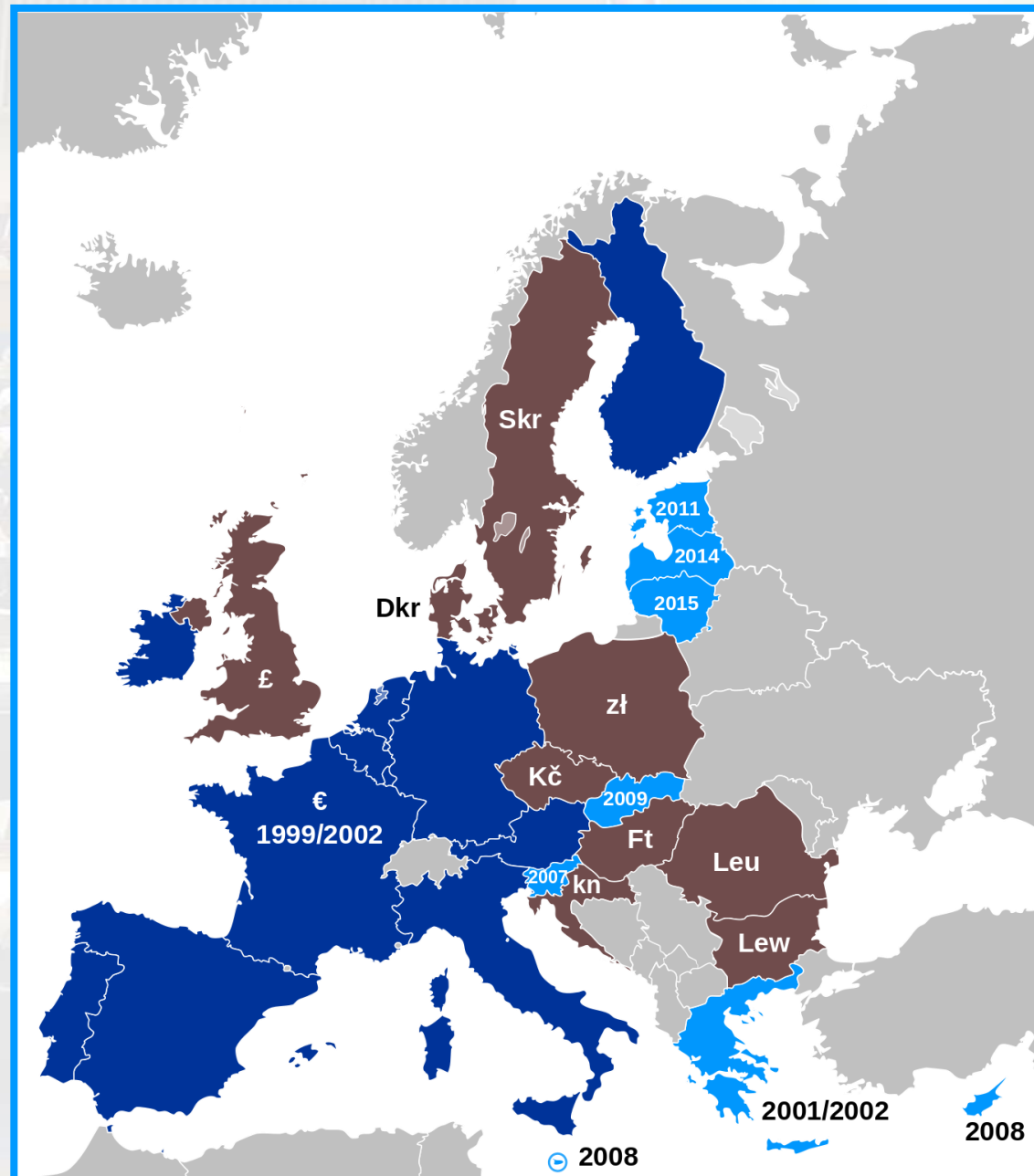

W ramach wspólnej polityki handlowej Unia Europejska prowadziła negocjacje mające na celu zawarcie Kompleksowej Umowy Gospodarczo-Handlowej (znanej jako CETA), pomiędzy Unią Europejską a Kanadą. Mimo protestów w krajach UE i Kanadzie umowa została oficjalnie podpisana 30 października 2016 roku przez przedstawicieli UE (Jeana-Claude Junkera i Donalda Tuska) i Kanady (Justina Trudeau). Celem tej umowy jest prawie całkowite zniesienie ceł pomiędzy krajami należącymi do CETA).

Wybrane obszary działalności Unii Europejskiej

WSPÓLNA WALUTA – EURO

- Wprowadzenie od 1 stycznia 1999 r. wspólnej waluty – **euro** – można uznać za wydarzenie ubiegłego stulecia.
- Stosowanie euro w formie gotówki rozpoczęło się 1 stycznia 2002 r.
- Obecnie euro jest pieniądzem obiegowym w 20 krajach wspólnoty: **Austria, Belgia, Cypr, Estonia, Finlandia, Francja, Grecja, Hiszpania, Holandia, Irlandia, Litwa, Luksemburg, Łotwa, Malta, Niemcy, Portugalia, Włochy, Słowacja, Słowenia** oraz **Chorwacja** (od 1 stycznia 2023 r.).
- Euro powszechnie używane jest też w państwach nie należących do UE: **Andorze, Monako, San Marino, Watykanie, Czarnogórze i Kosowie**.

Wybrane obszary działalności Unii Europejskiej

WSPÓLNA POLITYKA ZAGRANICZNA I BEZPIECZEŃSTWA

- Wspólna polityka zagraniczna i bezpieczeństwa (dawny drugi filar Unii Europejskiej) spełnia postulaty zacieśnienia współpracy w dziedzinie polityki zagranicznej i obronnej tak ważne dla prekursorów integracji europejskiej.

Josep Borrell – od 1 grudnia 2019 roku wysoki przedstawiciel Unii do spraw zagranicznych i polityki bezpieczeństwa (tzw. szefowa unijnej dyplomacji).

Federica Mogherini z ministrami spraw zagranicznych USA, Wielkiej Brytanii, Rosji, Niemczech, Francji, Chin i Iranu negocjująca w Lozannie w sprawie kompleksowego porozumienia w sprawie irańskiego programu nuklearnego.

Wybrane obszary działalności Unii Europejskiej

POLITYKA REGIONALNA, STRUKTURALNA I SPÓJNOŚCI

- W obecnym kształcie Unia obejmuje kraje i regiony o znacznym zróżnicowaniu pod względem rozwoju ekonomicznego i społecznego.
- Jednym z celów UE jest wyrównywanie poziomu życia na jej obszarze.
- Głównymi instrumentami wykorzystywanymi do osiągnięcia tych celów są:
 - **fundusze strukturalne:**
 - Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego – ERDF,
 - Europejski Fundusz Społeczny – ESF;
 - **Fundusz Spójności** (dla państw słabszych ekonomicznych);
 - **Europejski Bank Inwestycyjny** i **Europejski Fundusz Inwestycyjny**.
- Polityka ta skupia się na 3 celach:
 - udzielaniu pomocy zacofanym regionom, za które uważa się te obszary, w których PKB na jednego mieszkańca nie przekracza 75% średniej dla całej Unii;
 - ekonomicznej i społecznej restrukturyzacji regionów przejawiających problemy strukturalne (tereny dotknięte regresją przemysłową, zacofane tereny wiejskie, tereny z biedą oraz zmniejszającym się przyrostem ludności i zatrudnieniem w przemyśle);
 - modernizacji rynku pracy i systemów edukacji, zwłaszcza przez szkolenia zawodowe i lokalne inicjatywy aktywizacji zawodowej.

Wybrane obszary działalności Unii Europejskiej

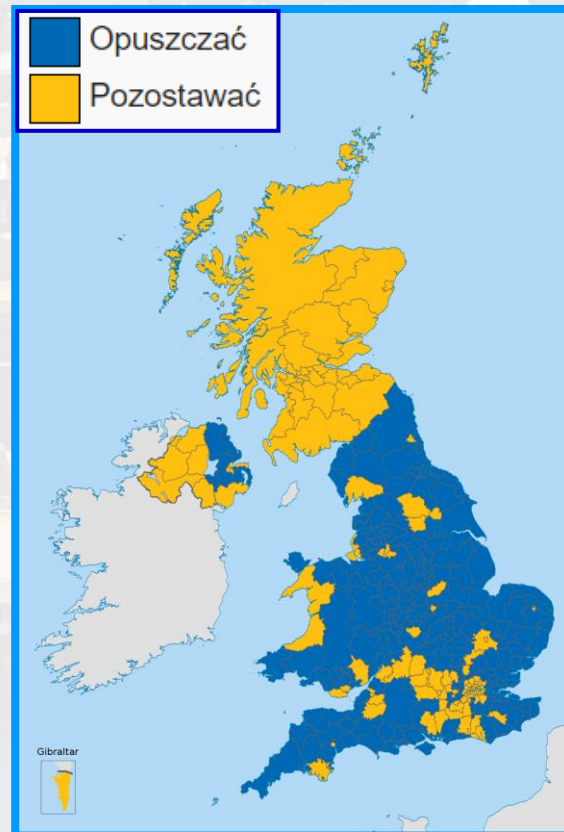
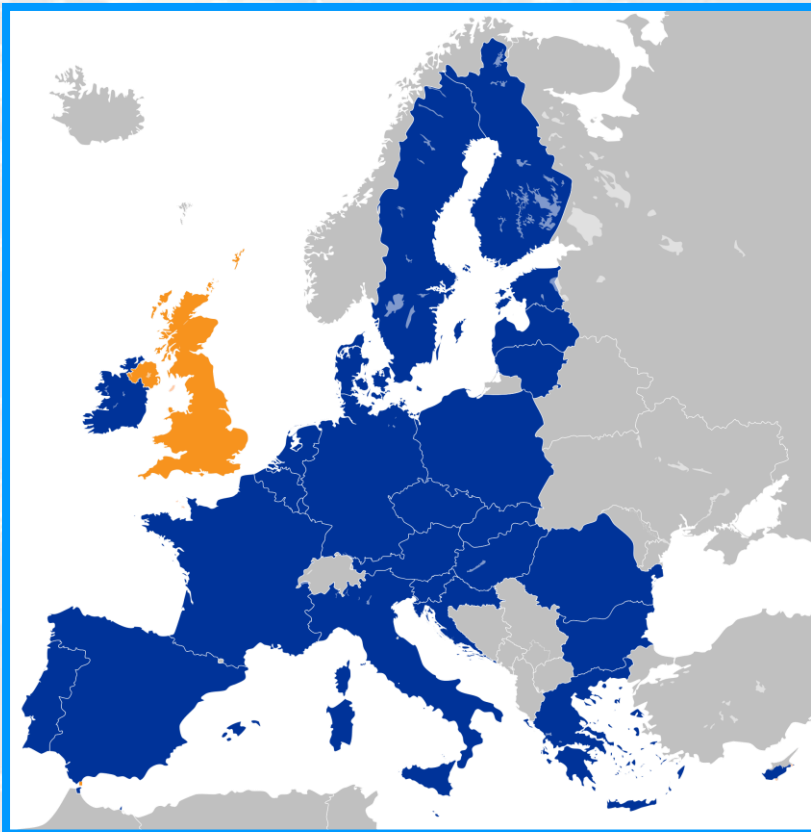
POLITYKA PRZEMYSŁOWA

- Głównym celem polityki przemysłowej jest:
 - wspieranie postępu naukowo-technicznego w celu utrzymania czołowej pozycji w dziedzinie produkcji,
 - wspieranie rozwoju przemysłów strategicznych (opartych na nowoczesnych technologiach i ważnych z punktu widzenia obronności),
 - restrukturyzacja tradycyjnych gałęzi przemysłu (m.in. górnictwo, hutnictwo),
 - wspieranie rozwoju przemysłu w regionach zapóźnionych rozwojowo.
- Szczególne miejsce w polityce przemysłowej UE zajmuje wsparcie dla małych i średnich przedsiębiorstw, które stanowią blisko 99% wszystkich firm działających w Unii i zatrudniają blisko 70% pracowników.

Brexit

- W czerwcu 2016 roku mieszkańcy Wielkiej Brytanii w referendum opowiedzieli się za wystąpieniem tego kraju z członkostwa w Unii Europejskiej (formalnie wyjście nastąpiło w 2020 roku).
- Za wyjściem opowiedziało się 51,89% mieszkańców Wielkiej Brytanii.
- Jest to pierwszy, jak dotąd jedyny przykład państwa, które się zdecydowało na wyjście z UE.
 - Za wyjściem byli przede wszystkim Anglicy (częściowo także Walijczycy).
 - Przeciw głosowali mieszkańcy Szkocji (największa przewaga przeciwników Brexitu) i Irlandii Północnej.

Skutki integracji europejskiej: wspólna gospodarka i waluta

Pozytywne skutki integracji europejskiej

- ➔ wzrost produkcji rolnej i dochodów rolników w ramach wspólnej polityki rolnej (WPR)
- ➔ ułatwienie rozliczeń między przedsiębiorcami oraz wyjazdów zagranicznych dzięki wprowadzeniu wspólnej waluty (euro)
- ➔ atrakcyjność jednolitego wewnątrznie rynku UE dla inwestorów spoza Europy

Negatywne skutki integracji europejskiej

- ➔ wysokie koszty związane z prowadzeniem wspólnej polityki rolnej
- ➔ limitowanie produkcji rolnej (np. kwoty mleczne)
- ➔ nadprodukcja rolnicza i marnotrawienie żywności
- ➔ dopłaty do produkcji rolnej w krajach Unii powodują, że towary z innych regionów świata są droższe
- ➔ ogromne koszty związane ze wsparciem innych państw (np. Grecji) ponoszone przez obywateli innych krajów UE

Wydatki budżetu UE

~40 proc. środków budżet UE wydaje na Wspólną Politykę Rolną.

1 bilion 82 mld i 555 milionów euro

(w cenach bieżących), czyli ok. 1 proc. Dochodu Narodowego Brutto
– to zobowiązania budżetu UE na lata 2014-2020.

Skutki integracji europejskiej: swobodny przepływ osób

Pozytywne skutki integracji europejskiej

- ➔ brak formalności przy przekraczaniu granic
- ➔ możliwość zatrudnienia w krajach Wspólnoty (zmniejszenie poziomu bezrobocia w niektórych regionach)

Jedno z przejść granicznych w UE.

Negatywne skutki integracji europejskiej

- ➔ utrudniona walka z przestępczością i nielegalną imigracją do krajów Unii (na skutek otwarcia granic)
- ➔ nadmierna emigracja z terenów peryferyjnych (wyludnianie się niektórych regionów)

Masowa emigracja zarobkowa z krajów Europy Środkowo-Wschodniej spowodowała starzenie się i wyludnianie wielu wsi w tym regionie.

Skutki integracji europejskiej: swobodny przepływ towarów i usług

Pozytywne skutki integracji europejskiej

- dostęp do unijnego rynku zbytu
- bezcłowy obrót towarami i usługami
- ochrona przedsiębiorców z UE przed konkurencją poprzez cła nakładane na towary spoza Unii

Fabryka LG w Kobierzycach w Polsce. Jednolity rynek UE jest atrakcyjny m.in. dla koncernów samochodowych z Azji, głównie Japonii i Korei Południowej, które chętnie otwierają zakłady w krajach europejskich.

Negatywne skutki integracji europejskiej

- ograniczony dostęp do towarów spoza Unii (wysokie cła powodują, że towary te są drogie)
- konieczność konkurowania małych firm z krajów słabiej rozwiniętych (np. Słowacji) z przedsiębiorstwami, które od dawna funkcjonują na rynku światowym

Przyczyną “wojny bananowej” konfliktu między producentami bananów z krajów Ameryki Łacińskiej a Komisją Europejską były wysokie cła na towary. Spowodowały one, że import bananów do Europy z tego regionu stał się nieopłacalny.

Skutki integracji europejskiej: wspólna polityka strukturalna

Pozytywne skutki integracji europejskiej

- ➔ inwestycje unijne na obszarach słabiej rozwiniętych (np. środki na rozwój infrastruktury)

Wiele lokalnych inwestycji, zwłaszcza w biedniejszych regionach Unii, finansuje się z funduszy strukturalnych Wspólnoty.

Negatywne skutki integracji europejskiej

- ➔ zobowiązanie regionów wysoko rozwiniętych do przekazywania części dochodów regionom słabo rozwiniętym

Skutki integracji europejskiej: polityka zagraniczna i bezpieczeństwo

Pozytywne skutki integracji europejskiej

- ➔ ułatwienie negocjacji z krajami spoza Unii
- ➔ możliwość odwołania się od decyzji sądów krajowych do sądów unijnych
- ➔ skuteczniejsza walka z przestępczością dzięki wymianie informacji w ramach Europejskiego Urzędu Policji (Europolu)

Do głównych zadań Europolu (Europejskiego Urzędu Policji) należy zapobieganie i zwalczanie przestępczości zorganizowanej o zasięgu międzynarodowym.

Negatywne skutki integracji europejskiej

- ➔ forsowanie rozwiązań korzystnych dla najsilniejszych członków UE kosztem krajów słabszych

Angela Merkel mająca prawdopodobnie najważniejszy głos w Unii Europejskiej.

Przyszłość Unii Europejskiej

- Jaka będzie w przyszłości Unia Europejska?
 - Pytanie takie coraz częściej jest stawiane, szczególnie po Brexicie oraz pandemii koronawirusa na świecie.
 - Odpowiedź jest niestety bardzo trudna, ponieważ jest zbyt wiele niewiadomych oraz świat ciągle się zmienia.

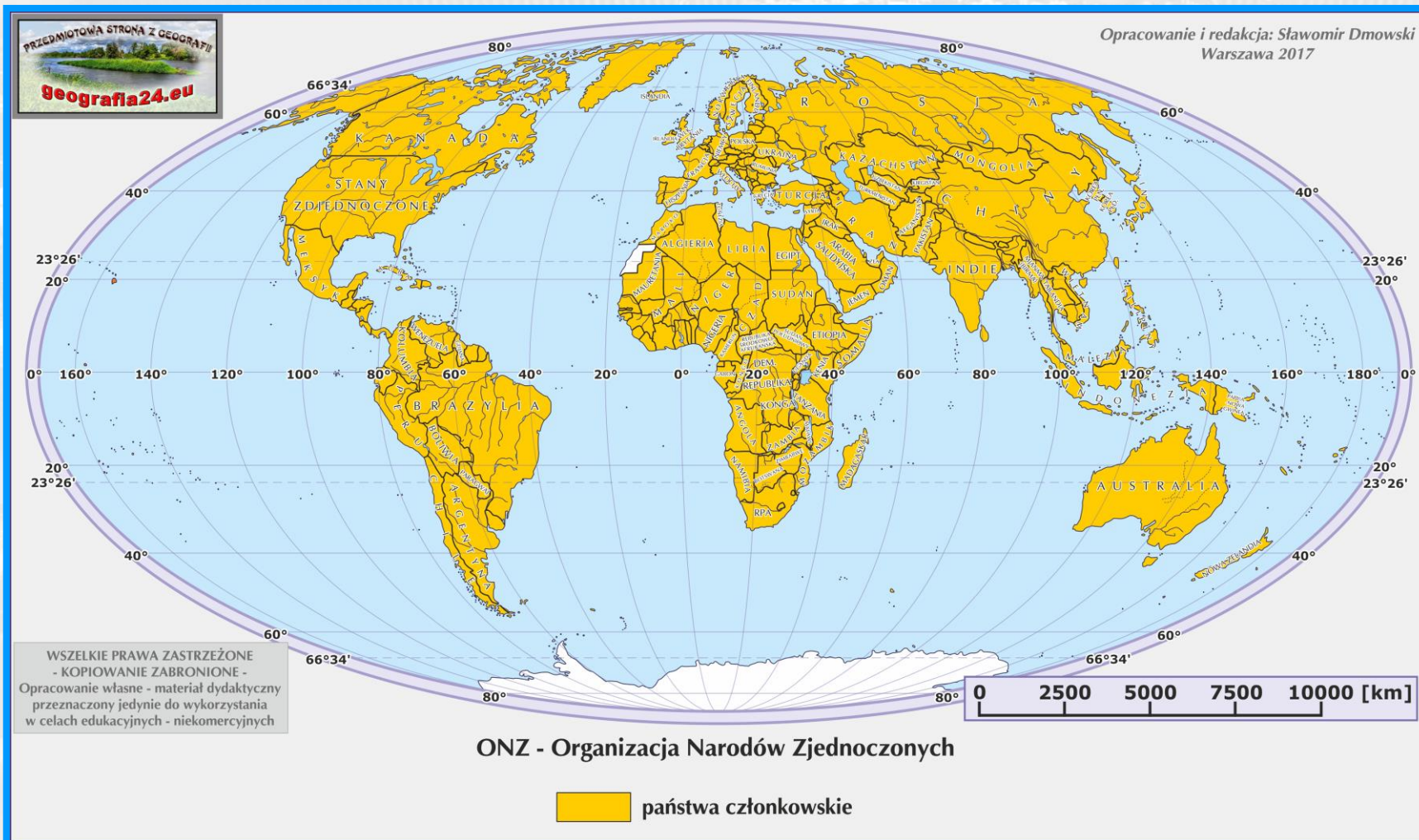

Pozostałe organizacje międzynarodowe

Organizacja Narodów Zjednoczonych (ONZ)

- **Organizacja Narodów Zjednoczonych (ONZ; ang. United Nations (UN))** to największa i jedna z najważniejszych organizacji międzynarodowych na świecie, skupiająca obecnie aż **193 kraje świata**.
- Decyzję o jej utworzeniu podjęło w 1945 r. w San Francisco 51 państw założycielskich, w tym Polska.
- Główną siedzibą ONZ został Nowy Jork (dodatkowe znajdują się w Genewie, Wiedniu i Nairobi).

Główna siedziba ONZ znajduje się w Nowym Jorku. To tam prowadzone są obrady najważniejszych instytucji tej organizacji, m.in. Zgromadzenia Ogólnego i Rady Bezpieczeństwa. W budynku tym swój urząd sprawuje również sekretarz generalny ONZ.

Organizacja Narodów Zjednoczonych (ONZ)

- **Do najważniejszych celów ONZ należą:**
 - **zapewnienie pokoju i bezpieczeństwa na świecie,**
 - **tłumienie wojen i innych naruszeń prawa poprzez:**
 - **misje pokojowe i bezpośrednie akcje zbrojne,**
 - **poszanowanie praw i godności człowieka,**
 - **współpraca między narodami,**
 - **walka z ubóstwem.**
- **W ramach ONZ funkcjonuje szereg wyspecjalizowanych organizacji i funduszy mających istotny wpływ na pokojową współpracę krajów świata.**
 - **Są to m.in.:**
 - **WHO,**
 - **FAO,**
 - **UNESCO,**
 - **UNICEF,**
 - **IMF (Międzynarodowy Fundusz Walutowy),**
 - **Bank Światowy.**

António Guterres – obecny sekretarz generalny ONZ. Kieruje on pracami Sekretariatu ONZ (wybierany jest na pięcioletnią kadencję przez Zgromadzenie Ogólne na wniosek Rady Bezpieczeństwa).

Organy ONZ

- **ZGROMADZENIE OGÓLNE** – to organ plenarny złożony z przedstawicieli wszystkich państw członkowskich (każde państwo dysponuje jednym głosem).
 - Zbiera się raz w roku (sesja zwyczajna) lub częściej (sesje nadzwyczajne).
 - Podejmuje uchwały bezpośrednio albo na podstawie sprawozdania komisji.
 - Jest 7 komisji głównych, w których pracach uczestniczą wszyscy członkowie ONZ:
 - I – Polityczna i Bezpieczeństwa,
 - II – Gospodarcza i Finansowa,
 - III – Społeczna, Humanitarna i Kulturalna,
 - IV – Powiernictwa i Obszarów Niesamodzielnych,
 - V – Administracyjna i Budżetowa,
 - VI – Prawna,
 - VII – Specjalna Komisja Polityczna.
 - **Kompetencje Zgromadzenia Ogólnego:**
 - podejmuje decyzje dotyczące członkostwa w organizacji;
 - wybiera Sekretarza Generalnego, niestałych członków Rady Bezpieczeństwa oraz członków innych organów;
 - bada i zatwierdza budżet ONZ;
 - analizuje i wydaje zalecenia w sprawach rozwoju współpracy międzynarodowej, popierania rozwoju prawa międzynarodowego i jego kodyfikacji, przestrzegania praw człowieka;
 - analizuje sprawozdania składane przez pozostałe organy.

Organy ONZ

- **RADA BEZPIECZEŃSTWA** – jest organem odpowiedzialnym za utrzymanie międzynarodowego pokoju i bezpieczeństwa.
- Obecnie składa się z 15 członków:
 - 5 stałych państw:
 - Stany Zjednoczone, Wielka Brytania, Rosja, Chiny i Francja;
 - 10 niestałych państw, wybieranych przez Zgromadzenie Ogólne na dwuletnią kadencję:
 - w czerwcu 2017 roku wybrana została m.in. Polska.
- Przy podejmowaniu najważniejszych decyzji Rada decyduje większością 9 głosów,
 - np. o zastosowaniu środków przymusu,
 - dodatkowo stali członkowie mają prawo weta.
- Kompetencje Rady Bezpieczeństwa:
 - rozstrzyganie sporów i innych sytuacji zagrażających pokojowi,
 - podejmowanie akcji w razie zagrożenia pokoju oraz decyzji o zastosowaniu sankcji,
 - opracowanie planów regulowania zbrojeń,
 - wybór sędziów Międzynarodowego Trybunału Sprawiedliwości.

Obrady Rady Bezpieczeństwa z udziałem najważniejszych graczy, wchodzących w skład stałych członków.

Organy ONZ

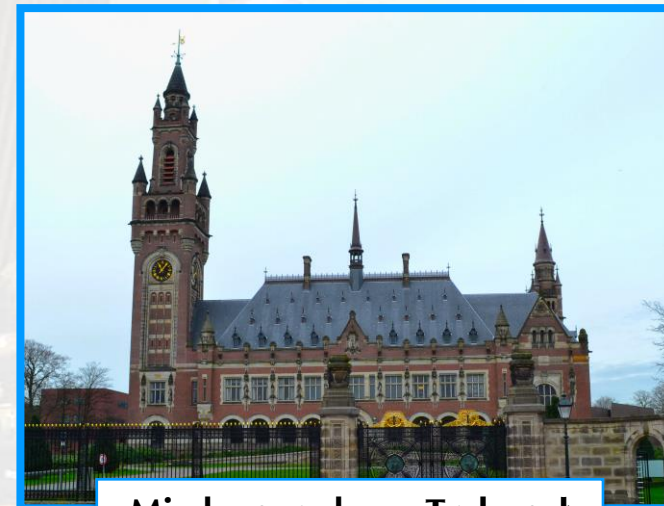
- **RADA GOSPODARCZA I SPOŁECZNA** – to organ o szerokich kompetencjach.
 - Jego głównym zadaniem jest **rozwiązywanie problemów społecznych i gospodarczych oraz powoływanie, nadzorowanie i realizacja programów społecznych i gospodarczych ONZ.**
 - W jej skład wchodzi obecnie przedstawiciele 54 państw wybieranych przez Zgromadzenie Ogólne na 3-letnią kadencję (Polska była członkiem w latach 2008-2010).
 - Swoje zadania Rada wykonuje przez:
 - prowadzenie badań,
 - wydawanie zaleceń państwom członkowskim i innym organizacjom,
 - opracowywanie projektów konwencji,
 - zwoływanie konferencji.
 - Jednym z najważniejszych zadań Rady jest współpraca z organizacjami wyspecjalizowanymi ONZ, czyli niezależnymi organizacjami (mają własne struktury, cele i budżety), które są związane z ONZ specjalnymi umowami.
 - Rada koordynuje działalność tych organizacji i zleca im zadania.

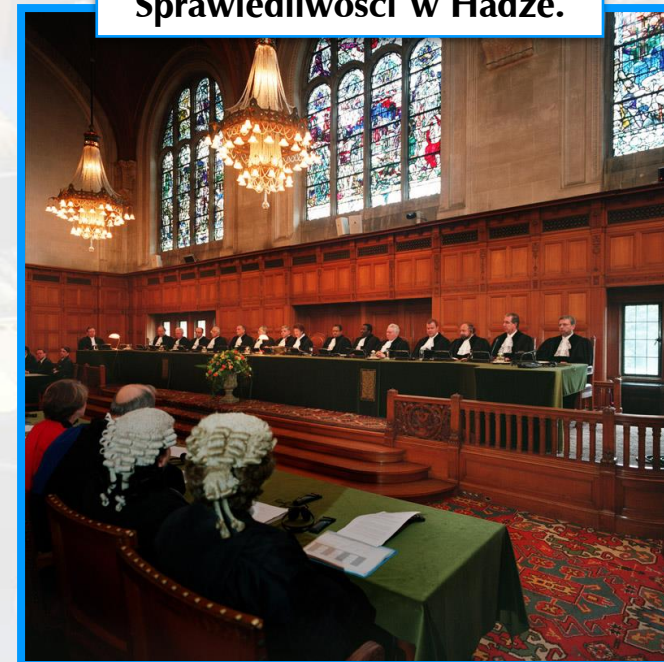
Obrady Rady Gospodarczej i Społecznej.

Organy ONZ

- **RADA POWIERNICZA** – składa się z 5 stałych członków Rady Bezpieczeństwa.
 - Jej zadaniem jest **zarządzanie niesamodzielnymi terytoriami** administrowanymi przez dane państwo pod nadzorem ONZ.
 - Obecnie działalność jest zawieszona – wszystkie terytoria uzyskały już niepodległość.
- **MIĘDZYNARODOWY TRYBUNAŁ SPRAWIEDLIWOŚCI** – to najważniejszy organ prawny ONZ z siedzibą w Hadze.
 - Składa się z 15 sędziów wybieranych przez Zgromadzenie Ogólne i Radę Bezpieczeństwa na 9-letnią kadencję.
 - Głównym zadaniem Trybunału jest **rozstrzyganie sporów między państwami** i wydawanie opinii na zlecenie Zgromadzenia Ogólnego i Rady Bezpieczeństwa.
- **SEKRETARIAT** – organ pełniący **funkcje służebne w stosunku do innych organów**, organizujący ich pracę oraz wykonujący uchwały.
 - Na jego czele stoi **Sekretarz Generalny** wybierany na 5-letnią kadencję przez Zgromadzenie Ogólne na wniosek Rady Bezpieczeństwa, którego zadaniem jest:
 - reprezentowanie ONZ w stosunkach z państwami i organizacjami;
 - koordynowanie działalności systemu ONZ;
 - utrzymywanie stałych kontaktów z państwami członkowskimi;
 - pośrednictwo w sporach międzynarodowych;
 - nadzór nad przestrzeganiem praw człowieka i nad akcjami humanitarnymi.

Międzynarodowy Trybunał Sprawiedliwości w Hadze.

Organizacje wyspecjalizowane ONZ

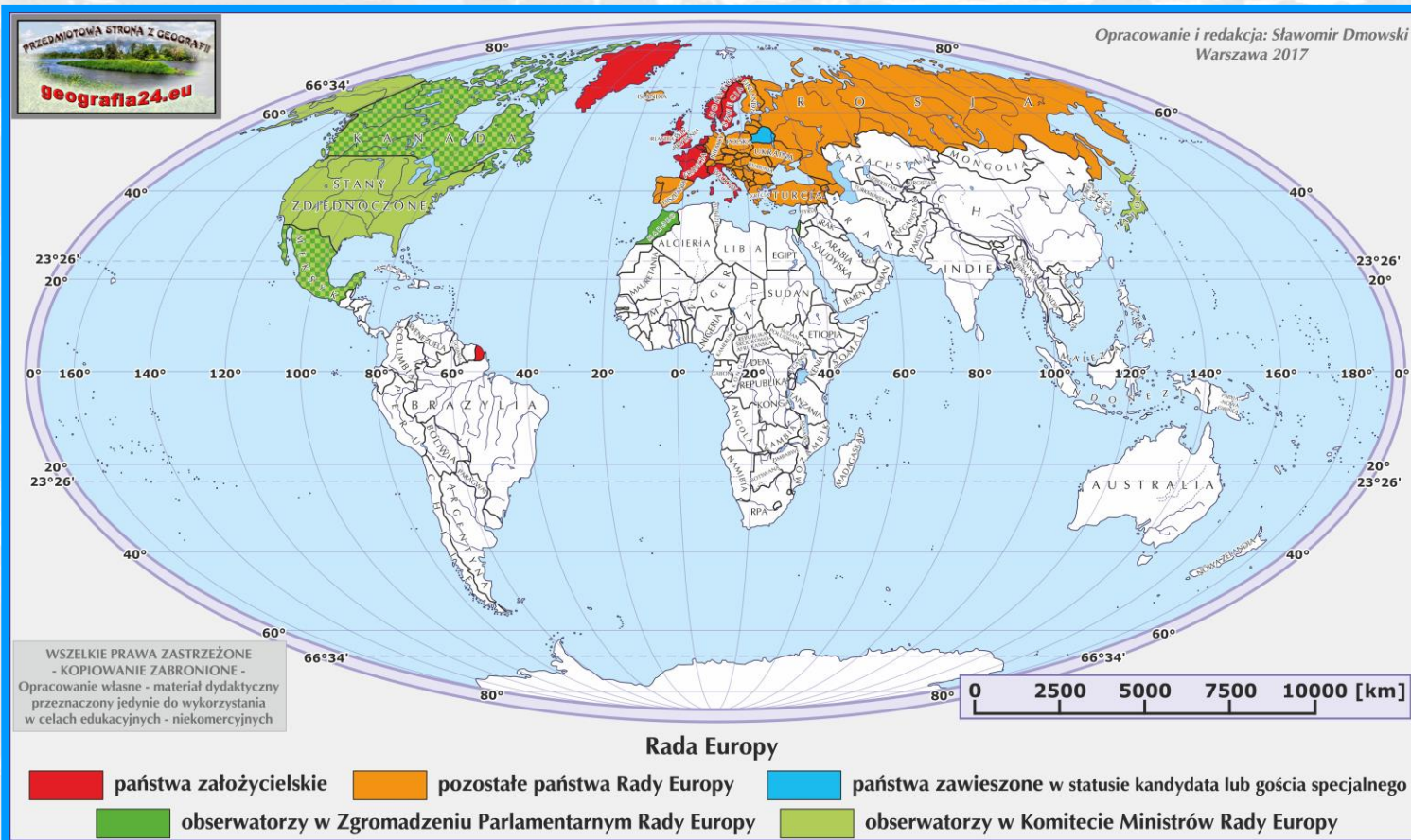
Nazwa	Data powstania oraz siedziba	Cele
Międzynarodowa Organizacja Pracy (ILO)	1919, Genewa	<ul style="list-style-type: none"> ➤ umacnianie sprawiedliwości społecznej ➤ działalność na rzecz poprawy warunków życia i pracy
Organizacja Narodów Zjednoczonych ds. Wyżywienia i Rolnictwa (FAO)	1945, Rzym	<ul style="list-style-type: none"> ➤ rozwój rolnictwa i wymiany produktów rolnych między państwami ➤ poprawa warunków życia i wyżywienia na świecie
Międzynarodowy Fundusz Rozwoju Rolnictwa (IFAD)	1976, Rzym	<ul style="list-style-type: none"> ➤ wspieranie rozwoju rolnictwa w krajach Trzeciego Świata
Światowa Organizacja Zdrowia (WHO)	1948, Genewa	<ul style="list-style-type: none"> ➤ podnoszenie poziomu służby zdrowia ➤ walka z chorobami zakaźnymi i epidemiami ➤ rozwój oświaty i szkolnictwa medycznego
Organizacja Narodów Zjednoczonych ds. Oświaty, Nauki i Kultury (UNESCO)	1946, Paryż	<ul style="list-style-type: none"> ➤ rozwój współpracy międzynarodowej w dziedzinie oświaty, nauki i kultury ➤ poszanowanie praw i wolności człowieka
Międzynarodowy Związek Telekomunikacyjny (ITU)	1932, Genewa	<ul style="list-style-type: none"> ➤ rozwój międzynarodowej współpracy w dziedzinie telekomunikacji ➤ wspieranie postępu technicznego w dziedzinie telekomunikacji
Powszechny Związek Pocztowy (UPU)	1874, Bern	<ul style="list-style-type: none"> ➤ organizacja służby pocztowej w skali całego świata ➤ nadzór nad wspólnym obszarem pocztowym utworzonym przez kraje członkowskie

Organizacje wyspecjalizowane ONZ

Nazwa	Data powstania oraz siedziba	Cele
Światowa Organizacja Własności Intelektualnej (WIPO)	1970, Genewa	<ul style="list-style-type: none"> ➤ współpraca międzynarodowa na rzecz ochrony własności intelektualnej w takich dziedzinach, jak patenty naukowe, technologie przemysłowe, dzieła artystyczne
Światowa Organizacja Meteorologiczna (WMO)	1947, Genewa	<ul style="list-style-type: none"> ➤ rozwój współpracy i badań w dziedzinie meteorologii ➤ wymiana informacji meteorologicznych między państwami ➤ utworzenie międzynarodowej sieci stacji meteorologicznych
Międzynarodowa Organizacja Morska (IMO)	1948, Londyn	<ul style="list-style-type: none"> ➤ współpraca na rzecz poprawy bezpieczeństwa żeglugi ➤ ochrona środowiska naturalnego obszarów morskich ➤ pomoc technologiczna państwom zacofanym
Organizacja Narodów Zjednoczonych ds. Rozwoju Przemysłowego (UNIDO)	1966, Wiedeń	<ul style="list-style-type: none"> ➤ wspieranie i koordynacja w skali światowej rozwoju przemysłowego
Międzynarodowa Organizacja Lotnictwa Cywilnego (ICAO)	1947, Montreal	<ul style="list-style-type: none"> ➤ wspieranie postępu technicznego w lotnictwie cywilnym ➤ opracowywanie międzynarodowych zasad współpracy między służbami naziemnymi państw członkowskich
Międzynarodowy Fundusz Walutowy (IMF)	1945, Waszyngton	<ul style="list-style-type: none"> ➤ stabilizacja finansowa państw członkowskich ➤ wspieranie stabilizacji walut
Międzynarodowy Bank Odbudowy i Rozwoju (IBRD)	1945, Waszyngton	<ul style="list-style-type: none"> ➤ wspieranie rozwoju gospodarczego i społecznego państw członkowskich

Rada Europy

- **Rada Europy** została powołana w 1949 r. w Londynie przez przedstawicieli 10 państw zachodnioeuropejskich (W. Brytanii, Francji, Belgii, Holandii, Luksemburga, Irlandii, Danii, Norwegii, Szwecji i Włoch) **w celu obrony praw człowieka**.
- W kolejnych latach do organizacji przystąpiła większość państw Europy Zachodniej.
 - Po 1989 r. do Rady przystąpiły państwa Europy Środkowo-Wschodniej.
 - Obecnie należą wszystkie państwa Europy prócz Białorusi i Watykanu (łącznie **47 państw**).

Rada Europy

- **Przyczyną powstania Rady Europy była obawa przed wybuchem wojny i agresją ZSRR.**
 - **Siedzibą organizacji został Strasburg.**
- **Do zadań Rady Europy należą:**
 - **ochrona praw człowieka,**
 - **wspieranie demokracji i rządów prawa;**
 - **wspieranie rozwoju tożsamości kulturowej i różnorodności w Europie;**
 - **rozwiązywanie problemów społecznych m.in. poprzez:**
 - **walkę z wykluczeniem społecznym oraz nietolerancją i dyskryminacją,**
 - **zwiększenie zatrudnienia i zapewnienie pracownikom właściwego poziomu ochrony;**
 - **ochrona środowiska – przeciwdziałanie degradacji środowiska oraz ochrona rzadkich gatunków zwierząt i roślin europejskich;**
 - **edukacja poprzez np. upowszechnianie znajomości języków obcych;**
 - **ochrona zdrowia poprzez np. walka z narkomanią;**
 - **umacnianie demokracji przez popieranie reform politycznych i konstytucyjnych.**

Siedziba i obrady Rady Europy w Strasburgu.

Organizacja Paktu Północnoatlantyckiego (NATO)

- **NATO** jest organizacją powstałą w 1949 r. o **charakterze polityczno-militarnym**.
 - Główną przyczyną jego utworzenia była obawa państw Europy Zachodniej przed agresją ze strony ZSRR.
 - Układ powstał na mocy Traktatu Północnoatlantyckiego w 1949 r. w Waszyngtonie.
 - Podpisał go przez 10 państw Europy Zachodniej, Kanadę i USA (czyli łącznie 12 państw).
 - Pierwotnie siedziba NATO była w Paryżu, jednak po wycofaniu się Francji w 1967 r. przeniesiono ją do Brukseli.

Organizacja Paktu Północnoatlantyckiego (NATO)

➤ NATO obecnie liczy **30 członków** – po 1989 r. nastąpiło najważniejsze rozszerzenie NATO na wschód:

➤ w 1999 r.:

- Polska,
- Czechy,
- Węgry;

➤ w 2004 r.:

- Bułgaria,
- Rumunia,
- Słowacja,
- Słowenia,
- kraje bałtyckie:
 - Litwa,
 - Łotwa,
 - Estonia;

➤ w 2009 r.:

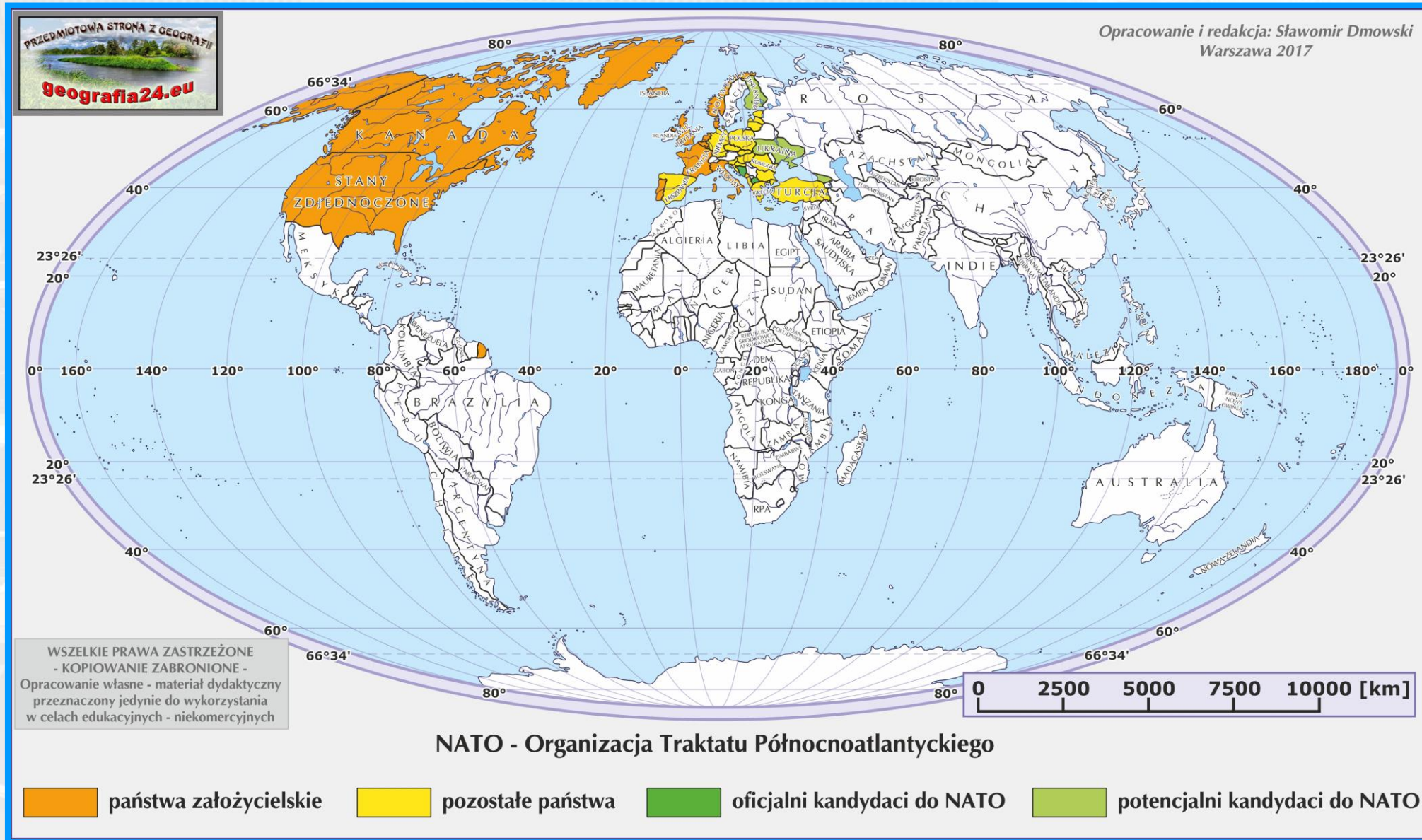
- Albania,
- Chorwacja;

➤ w 2017 r.:

- Czarnogóra;

➤ w 2020 r.:

- Macedonia Płn.

Organizacja Paktu Północnoatlantyckiego (NATO)

➤ Do zadań NATO należy:

- współpraca i rozwijanie przyjaznych stosunków międzynarodowych;
- rozwiązywanie sporów międzynarodowych metodami pokojowymi;
- wzajemna pomoc, w tym wojskowa, w razie napaści na którekolwiek z państw członkowskich (napaść zbrojna na jednego z członków jest traktowana jako napaść na wszystkie państwa);
- wzmacnianie potencjału obronnego państw członkowskich;
- koordynacja polityki wojskowej i obronnej państw członkowskich.

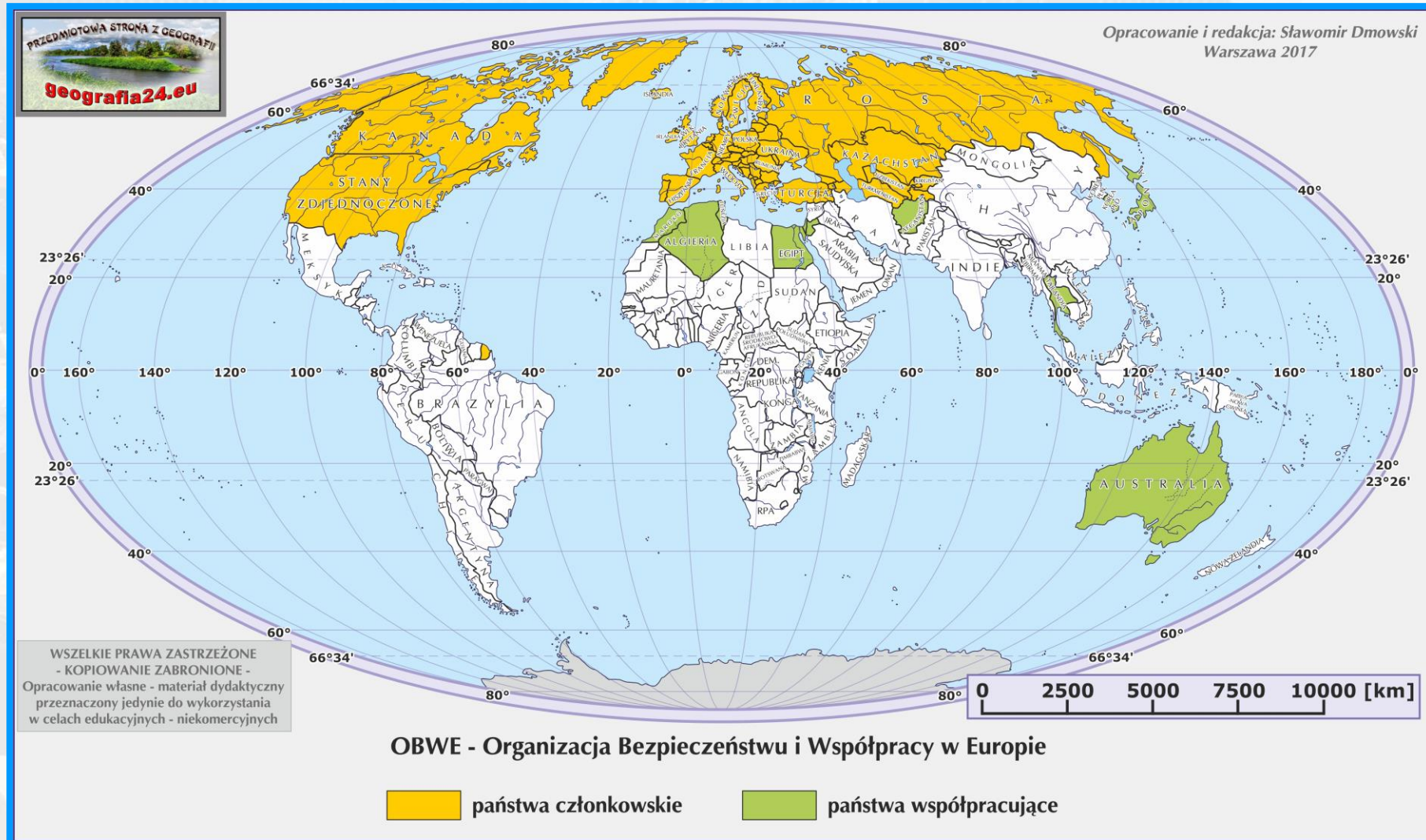
Organizacja Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie (OBWE)

- Geneza **OBWE** jest związana ze zwołaniem w połowie lat 70. XX w. Konferencji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie z udziałem państw należących do dwóch wrogo nastawionych do siebie bloków: demokratycznego i komunistycznego.
- Uchwały tworzyły przełom w dotychczasowych stosunkach między tymi blokami.
 - Mówiły bowiem o powstrzymaniu się od użycia siły we wzajemnych stosunkach, pokojowym rozstrzygnięciu sporów i rozwoju współpracy gospodarczej, społecznej, politycznej, naukowej, kulturalnej i ochronie praw człowieka.
 - Ważnym obszarem działalności są misje wyjaśniające i operacje pokojowe, które mają zapobiegać konfliktom i znaleźć najlepszy kompromis dla stron konfliktu.
- W 1994 r. na szczycie KBWE w Budapeszcie podjęto decyzję o przekształceniu Konferencji w Organizację Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie.
 - Siedziba organizacji mieści się w Wiedniu.

Organizacja Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie (OBWE)

- Obecnie OBWE skupia **57 państw świata** (plus 11 państw współpracujących).
- Prócz państw europejskich jej członkami są także USA, Kanada i niektóre kraje azjatyckie (głównie byłego ZSRR).
- Z OBWE współpracują: Maroko, Algieria, Egipt, Izrael, Jordania, Afganistan, Tajlandia, Japonia, Korea Pd. i Australia.

Organizacja Państw Amerykańskich (OPA)

- Początki **Organizacji Państw Amerykańskich** sięgają 1889 r., gdy z inicjatywy USA odbył się pierwszy kongres państw amerykańskich.
- W 1910 r. na konferencji w Buenos Aires, powołano Unię Panamerykańską.
 - Początkowo w OPA dominowały interesy amerykańskie, jednak już w latach 20. XX wieku organizacja rozwijała się w kierunku równouprawnienia wszystkich członków.
 - Po II wojnie światowej w związku z nowym układem sił na świecie (wzrostem roli USA i zagrożeniem ze strony ZSRR) zmieniono formułę organizacji.
- W 1947 r. w Rio de Janeiro podpisano **sojusz militarny obejmujący półkulę zachodnią**.
 - W 1948 r. na konferencji w Bogocie 21 państw Unii Panamerykańskiej podjęło decyzję o utworzeniu OPA i uchwalono tzw. Kartę z Bogoty, która stała się podstawą działalności nowej organizacji.
 - W kolejnych latach przystąpiły pozostałe państwa obu Ameryk.
- Siedziba organizacji mieści się w Waszyngtonie.
- Do zadań OPA należy:
 - **umacnianie pokoju i zapobieganie konfliktom na kontynencie amerykańskim;**
 - pokojowe rozstrzygnięcie sporów między państwami członkowskimi;
 - współdziałanie w razie agresji jakiegokolwiek państwa;
 - wspieranie rozwoju państw członkowskich we wszystkich dziedzinach życia.

Organizacja Państw Amerykańskich (OPA)

➤ Obecnie OPA skupia **35 państw świata** obejmujących wszystkie kraje Ameryki Północnej i Ameryki Południowej.

OPA (ORGANIZACJA PAŃSTWA AMERYKAŃSKICH)

■ państwa członkowskie

■ WASZINGTON siedziba organizacji

Północnoamerykański Układ Wolnego Handlu (NAFTA)

- **NAFTA** – jest organizacją powstałą w 1994 r. o charakterze gospodarczym.
 - Jego głównym celem jest budowanie współpracy opartej na rozszerzaniu zasad wspólnego rynku na obszarze krajów członkowskich.
 - Układ ten tworzą **trzy państwa** w ramach których powstała strefa wolnego handlu:
 - **Kanada, Meksyk, Stany Zjednoczone.**
 - Kraje te zniosły stawki celne w handlu wzajemnym, zachowując jednak autonomiczne stawki celne w handlu z krajami trzecimi.

Wspólny Rynek Południa (Mercosur)

- **Mercosur** – powstała w 1991 r. organizacja o charakterze gospodarczym;
 - głównym założeniem jest wzmocnienie współpracy gospodarczej i zniesienie barier handlowych w krajach Ameryki Południowej
 - W skład organizacji wchodzi 5 państw Ameryki Południowej:
 - **Argentyna, Brazylia, Paragwaj, Urugwaj, Wenezuela** (zawieszona od 1.12.2016 r.),
 - w 2012 r. akcesję rozpoczęła **Boliwia** (wstąpiła w lipcu 2015 roku).
 - Prócz państw członkowskich ze strefy korzystają państwa stowarzyszone:
 - **Chile, Peru, Ekwador, Kolumbia, Surinam i Gujana.**
 - korzystają ze strefy wolnego handlu, ale nie biorą udziału w unii celnej.

Unia Afrykańska (UA)

➤ **Unia Afrykańska (UA)** jest organizacją o charakterze polityczno-gospodarczo-militarnym;

➤ Unia Afrykańska zastąpiła działającą w latach 1963-2001 Organizację Jedności Afrykańskiej, która nie do końca spełniała swoje zadania.

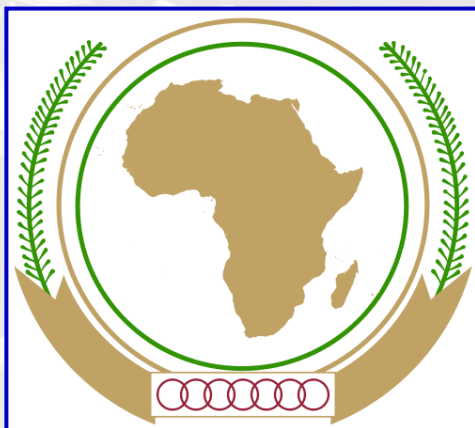
➤ Z pomysłem utworzenia Unii wystąpił przywódca Libii Muamar Kaddafi.

➤ Zaproponował on utworzenie struktury międzynarodowej na wzór Unii Europejskiej.

➤ W ten sposób w 2002 r. na szczycie przywódców państw afrykańskich w Durbanie powołano do życia Unię Afrykańską.

➤ Siedzibą organizacji pozostała Addis Abeba.

➤ Do UA należą wszystkie państwa afrykańskie.

Unia Afrykańska (UA)

➤ **Do celów Unii Afrykańskiej należy:**

- **promocja rozwiązań demokratycznych w Afryce;**
- **wspieranie rozwoju gospodarczego, społecznego i kulturalnego państw Unii;**
- **walka z nędzą i korupcją;**
- **upowszechnianie i ochrona praw człowieka;**
- **działanie na rzecz integracji politycznej i gospodarczej państw kontynentu oraz wprowadzenia wspólnej waluty;**
- **działanie na rzecz zakończenia konfliktów na kontynencie afrykańskim, a w przyszłości przeciwdziałanie im.**

Ośrodek konferencyjny UA (jest to budynek ONZ) w Addis Abeba (na zdjęciu po prawej jeden ze szczytów na sali plenarnej).

Liga Państw Arabskich (LPA)

- **LPA** – organizacja powstała w 1945 r. w Kairze o charakterze **polityczno-gospodarczym**, utworzona przez państwa powiązane kulturowo (język, religia):
 - Tworzą ją 22 państwa arabskie Afryki Północnej i Azji Mniejszej z Autonomią Palestyńską (minus 1 państwo – Syria, która jest zawieszona od listopada 2011 r.).
 - Siedzibą organizacji jest obecnie Kair.

Liga Państw Arabskich (LPA)

- **Do celów Ligi Państw Arabskich należy:**
 - zacieśnianie stosunków między państwami członkowskimi,
 - ustalanie wspólnego stanowiska państw regionu w sprawach międzynarodowych;
 - koordynacja akcji politycznych prowadzących do ściślejszej współpracy;
 - koordynacja działalności gospodarczej i kulturalnej na rzecz wszystkich Arabów.

Wspólnota Niepodległych Państw (WNP)

- **WNP (Wspólnota Niepodległych Państw)** – organizacja powstała w 1991 r. o charakterze polityczno-gospodarczym;
- Utworzyli ją po rozpadzie ZSRR przywódcy: Rosji (Borys Jelcyn), Ukrainy (Leonid Krawczuk) i Białorusi (Stanisław Szuszkiewicz).
- Wkrótce przystąpiła większość b. republik ZSRR, z wyjątkiem państw bałtyckich.
- W 2008 r. z WNP wystąpiła Gruzja, zaś od 2018 roku także i Ukraina.
- Siedziba organizacji mieści się w Mińsku.

Wspólnota Niepodległych Państw (WNP)

➤ Do zadań WNP należy:

➤ **współpraca gospodarcza i wspólna polityka celna,**

- w 1993 r. podpisano porozumienie o utworzeniu jednolitego obszaru gospodarczego, który miałby powstać w wyniku utworzenia unii celnej, walutowej i wspólnego rynku,
- z powodu oporu części państw do tej pory nie udało się zrealizować tego projektu,
- Rosja, Białoruś, Kazachstan, Kirgistan i Tadżykistan utworzyły w 2000 r. **Euroazjatycką Wspólnotę Gospodarczą**,
- 1 stycznia 2015 r. przekształcono ją w **Euroazjatycką Unię Gospodarczą**, której celem jest stworzenie wspólnego obszaru gospodarczego (na podobieństwo Unii Europejskiej) – w jej skład wchodzi Rosja, Białoruś, Kazachstan, Kirgistan i Armenia – państwa należące do niego tworzą unię celną;

- walka ze zorganizowaną przestępczością;
- współpraca w dziedzinie polityki obronnej;
- koordynowanie polityki zagranicznej;
 - pokojowe rozstrzyganie sporów;
- współpraca w dziedzinie:
 - ochrony zdrowia,
 - polityki społecznej,
 - polityki migracyjnej,
 - ochrony środowiska.

Stowarzyszenie Narodów Azji Południowo-Wschodniej (ASEAN)

- Przyczyną powołania **ASEAN (Stowarzyszenia Narodów Azji Południowo-Wschodniej)** były napięcia między państwami regionu, mogące w każdej chwili przerodzić się w konflikt, a także rosnąca rola Japonii.
- Państwa uznały, że najlepszym sposobem rozwiązania tych konfliktów będzie powołanie organizacji o **charakterze polityczno-gospodarczym**.
- W bliższej współpracy widziano także nadzieję na przyspieszenie rozwoju gospodarczego i osłabienie zależności gospodarczej od państw zachodnich.
- W 1967 r. Singapur, Tajlandia, Filipiny, Indonezja i Maleszja powołały ASEAN.
 - W latach 80. i 90. XX w. do organizacji przystąpiły, m.in.: Wietnam i Kambodża.
 - Jej struktura oraz mechanizmy funkcjonowania były wzorowane na EWG.
 - Siedzibą organizacji została Dżakarta.
 - Organizacja rozwija także współpracę gospodarczą z innymi państwami.
 - Przykładem może być **ASEAN+3** – forum współpracy państw ASEAN z Japonią, Koreą Południową i Chinami.

Stowarzyszenie Narodów Azji Południowo-Wschodniej (ASEAN)

➤ Do celów ASEAN należy:

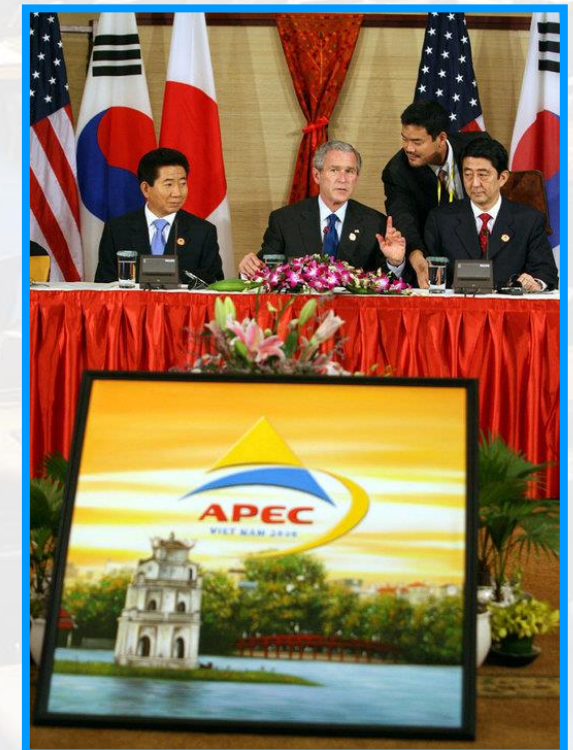
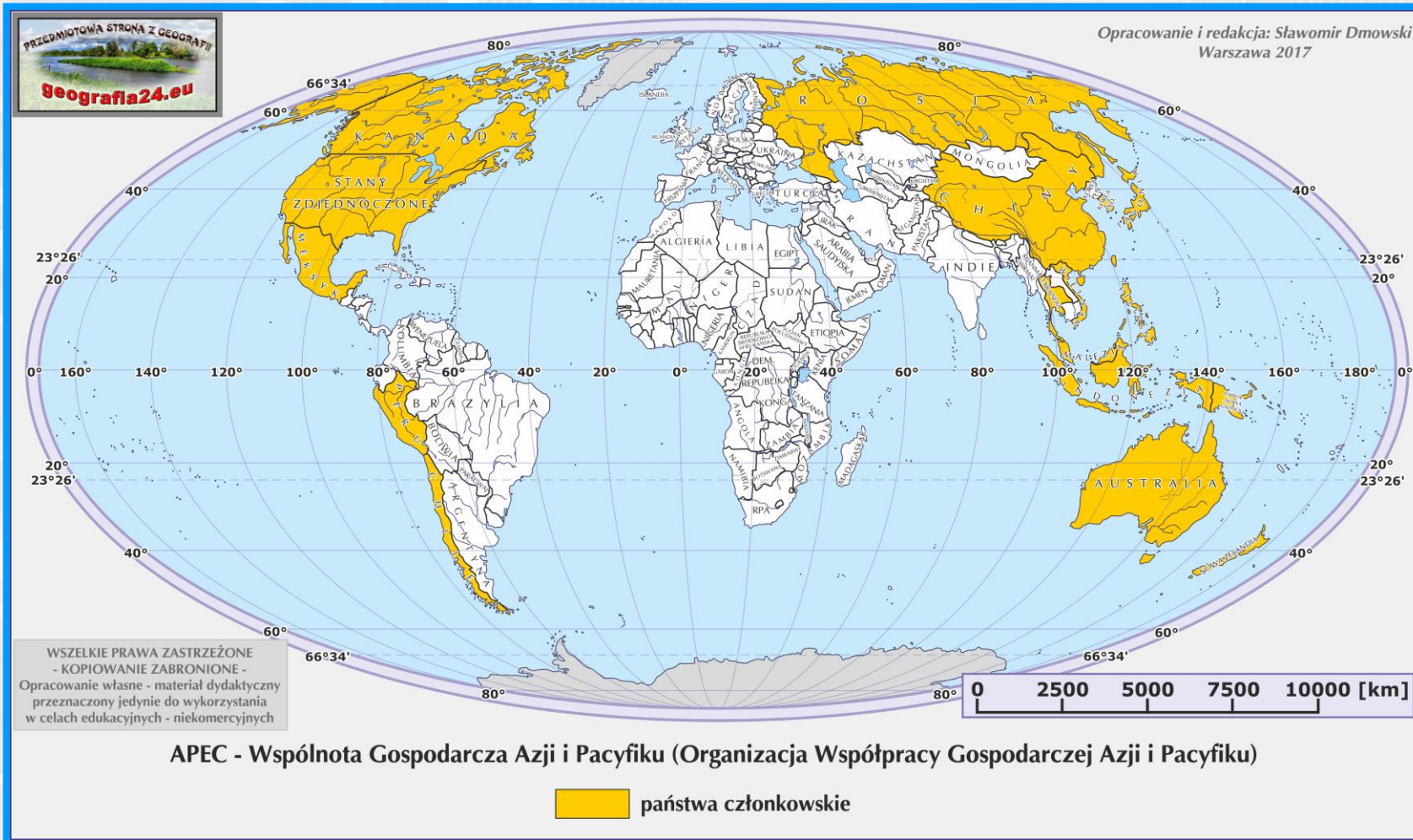
- rozwijanie **współpracy politycznej, gospodarczej, społecznej i kulturalnej**;
- przyspieszenie rozwoju gospodarczego państw członkowskich;
 - w 1993r. podpisano porozumienie o zniesieniu ceł we wzajemnych obrotach;
 - utworzono tym samym strefę wolnego handlu;
- ustanowienie w regionie strefy pokoju i neutralności wolnej od wpływów mocarstw;
- bliska współpraca z organizacjami regionalnymi o podobnych celach.

Siedziba organizacji w Dżakarcie

Wspólnota Gospodarcza Azji i Pacyfiku (APEC)

- **APEC (Wspólnota Gospodarcza Azji i Pacyfiku; Organizacja Współpracy Gospodarczej Azji i Pacyfiku)** jest organizacją powstałą w 1989 r. w Canberze o charakterze gospodarczym.
 - Siedziba organizacji mieści się w Singapurze.
 - Do APEC należy obecnie 21 państw z różnych kontynentów.

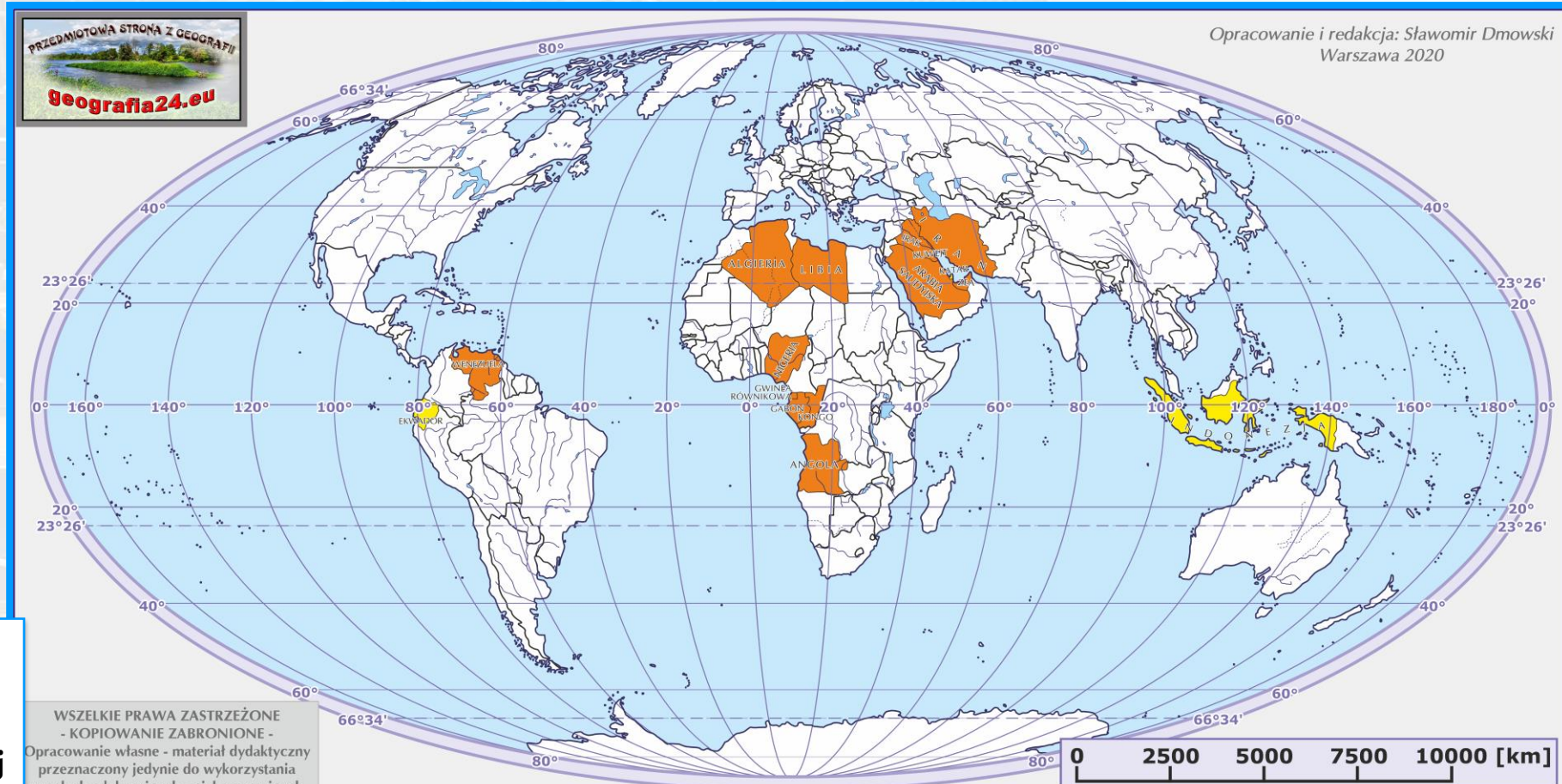
Wspólnota Gospodarcza Azji i Pacyfiku (APEC)

- Współpraca w ramach APEC opiera się wyłącznie na deklaracjach politycznych, tak więc podmiotami APEC są gospodarki państw.
 - Deklaracje zasadniczo są przyjmowane podczas odbywających się co roku posiedzeń szefów państw i rządów oraz odrębnych posiedzeń państw członkowskich.
 - Do najważniejszych celów działalności należy:
 - dążenie do jak najściślejszej integracji gospodarczej;
 - tworzenie warunków do szybkiego rozwoju gospodarczego poprzez wzajemną pomoc gospodarczą, technologiczną i znoszenie barier celnych;
 - wzrost wymiany towarowej oraz przyływu inwestycji.

Organizacja Krajów Eksportujących Ropę Naftową (OPEC)

- **OPEC** – jest organizacją (kartelem – zmwą państw) powstałą w 1960 r. w Bagdadzie o **charakterze gospodarczym**.
- Do OPEC obecnie należy 13 państw (siedziba OPEC mieści się w Wiedniu):
 - **Algieria, Angola, Arabia Saudyjska, Irak, Iran, Kuwejt, Katar, Libia, Nigeria, Wenezuela, Zjednoczone Emiraty Arabskie, Gabon, Gwinea Równikowa (od 2017 roku) i Kongo (od 2018 roku).**
- Byli członkowie to:
 - **Indonezja (była w OPEC w latach 1962-2008 i ponownie w 2016 r.),**
 - **Ekwador (1973-1992 i 2007-2020),**
 - **Katar (1961-2019).**

OPEC - Organizacja Krajów Eksportujących Ropę Naftową

państwa członkowskie

byli członkowie OPEC

Mapa krajów należących do OPEC
Ukrytym celem tej organizacji jest wpływanie na światowe rynki – manipulowanie ceną ropy naftowej (poprzez kontrolę ilości światowego wydobycia i deklaracji rezerw tego surowca).

Opracowanie i redakcja: Sławomir Dmowski
Warszawa 2020

Organizacja Krajów Eksportujących Ropę Naftową (OPEC)

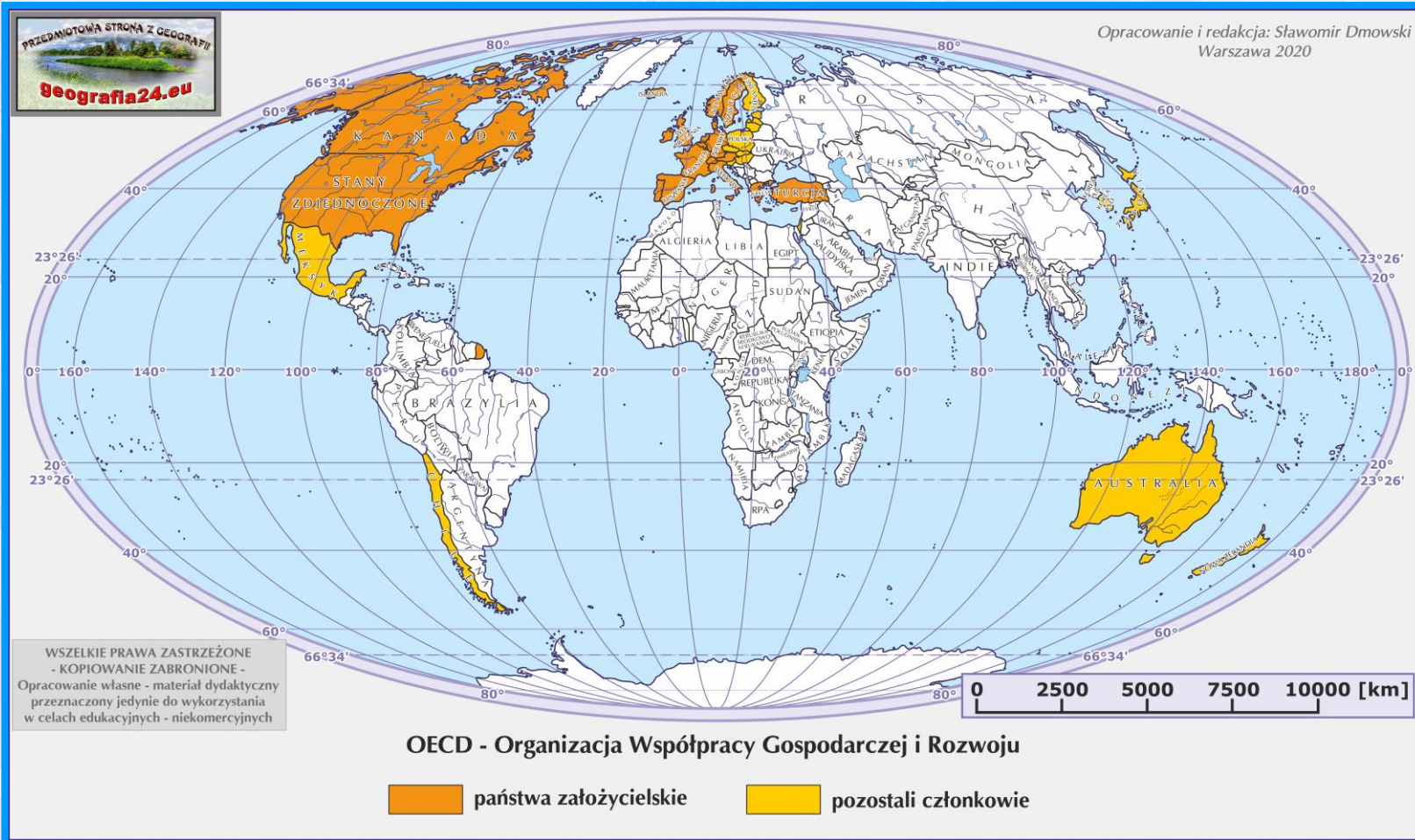
- Głównym celem OPEC jest kontrolowanie poziomu wydobycia i w związku z tym cen sprzedaży ropy naftowej.
- Kraje tej organizacji kontrolują około 40% światowego wydobycia ropy naftowej.
 - Zasoby ropy krajów OPEC stanowią blisko 70-75% wszystkich znanych rezerw.

Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD)

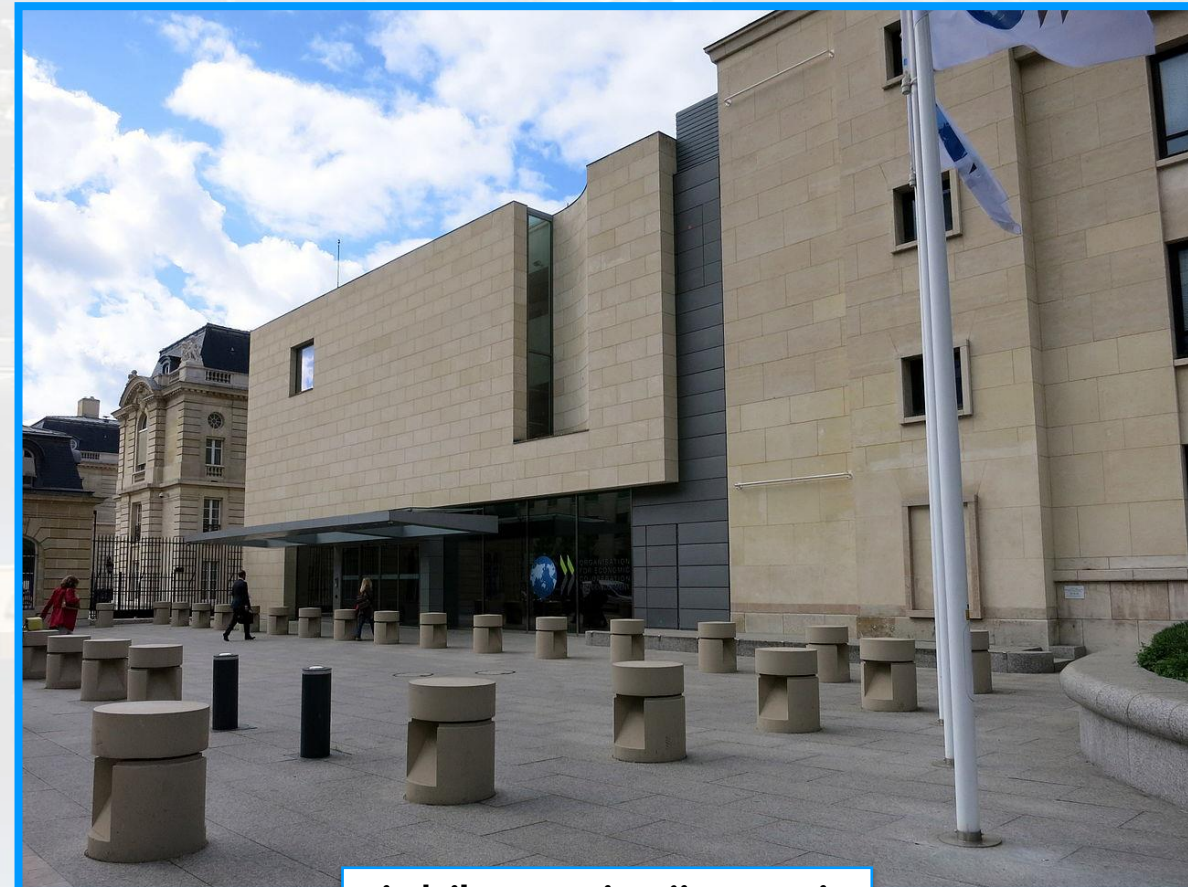

- **Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD)** – organizacja z siedzibą w Paryżu, powstała w 1960 r., o charakterze polityczno-gospodarczym.
 - W ramach systemu OECD funkcjonuje **Międzynarodowa Agencja Energetyczna (IEA)**.
 - W skład organizacji wchodzi 38. wysoko rozwiniętych i demokratycznych państw świata, w tym Polska (w 2016 r. przystąpiła do niej Łotwa, w 2018 r. – Litwa, w 2020 – Kolumbia, zaś w 2021 – Kostaryka).

Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD)

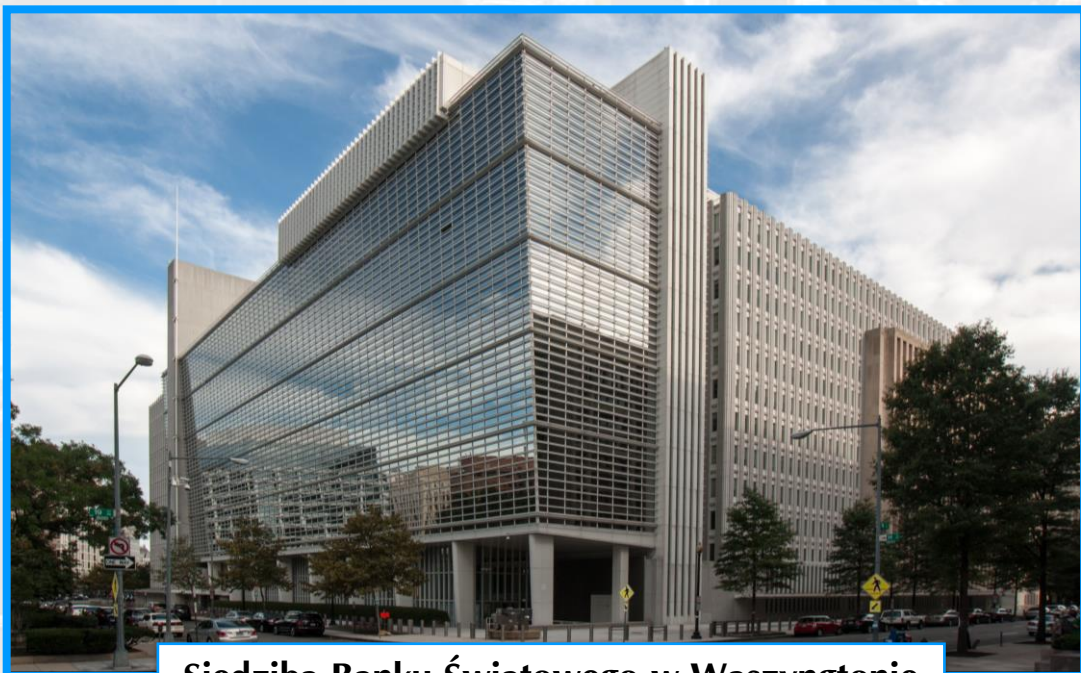
- Głównym celem OECD jest wspieranie państw członkowskich w osiągnięciu jak najwyższego poziomu wzrostu gospodarczego i poziomu życia obywateli.
- Organizacja opracowuje i wprowadza w życie wspólne zasady (wytyczne) i normy działania (standardy) w poszczególnych dziedzinach gospodarki.
- Zajmuje się też pomocą dla najbiedniejszych państw.

Siedziba organizacji w Paryżu

Bank Światowy (World Bank)

- **Bank Światowy** – organizacja powstała w 1944 r. o charakterze gospodarczym.
- Obecnie (w 2017 r.) zrzesza on 189 krajów, w tym Polskę i zdecydowaną większość państw świata.
- Bank Światowy nie jest bankiem w ścisłym tego słowa znaczeniu:
 - zapewnia długoterminowe pożyczki o korzystnym oprocentowaniu dla najbardziej potrzebujących krajów,
 - finansuje programy walki z ubóstwem i rozwój w zakresie: ochrony zdrowia, edukacji, ochrony środowiska i infrastruktury;
 - w zamian za to wymaga jednak pewnych działań politycznych, tj.: walka z korupcją, rozwój demokracji.
- Fundusze na udzielanie kredytów państwom słabiej rozwiniętym pochodzą ze składek państw członkowskich, spłaty przez państwa wcześniejszych długów oraz dzięki emisji obligacji na światowych rynkach kapitałowych.

Siedziba Banku Światowego w Waszyngtonie

Wybrane organizacje pozarządowe

Międzynarodowy Komitet Czerwonego Krzyża (ICRC)

- **Międzynarodowy Komitet Czerwonego Krzyża** – organizacja humanitarna z siedzibą w Genewie, której celem działania jest:
 - ochrona ludności cywilnej – wysyłanie przedstawicieli do miejsc konfliktów:
 - pomoc w ewakuacji ludności cywilnej,
 - pomoc medyczna,
 - pomoc w scalaniu rozdzielonych rodzin;
 - pomoc – rozpoznawanie potrzeb i organizowanie, kierowanie programów pomocy;
 - opieka medyczna – zaspokajanie pilnych potrzeb w dziedzinie leków i środków medycznych, potrzebnych do leczenia rannych, problemy zdrowia ofiar konfliktów, jak epidemie, niewystarczająca higiena czy złe odżywianie;
 - wizytowanie uwięzionych – zapewnienie fizycznej i psychicznej wspólnoty z więzionym, zapobieżenie maltretowaniu.
- Stanowi część Międzynarodowego Ruchu Czerwonego Krzyża i Półksiężycy, która funkcjonuje powszechnie we wszystkich krajach świata.
 - Charytatywnie pracuje w niej około 17 milionów wolontariuszy.

Siedziba ICRC w Genewie

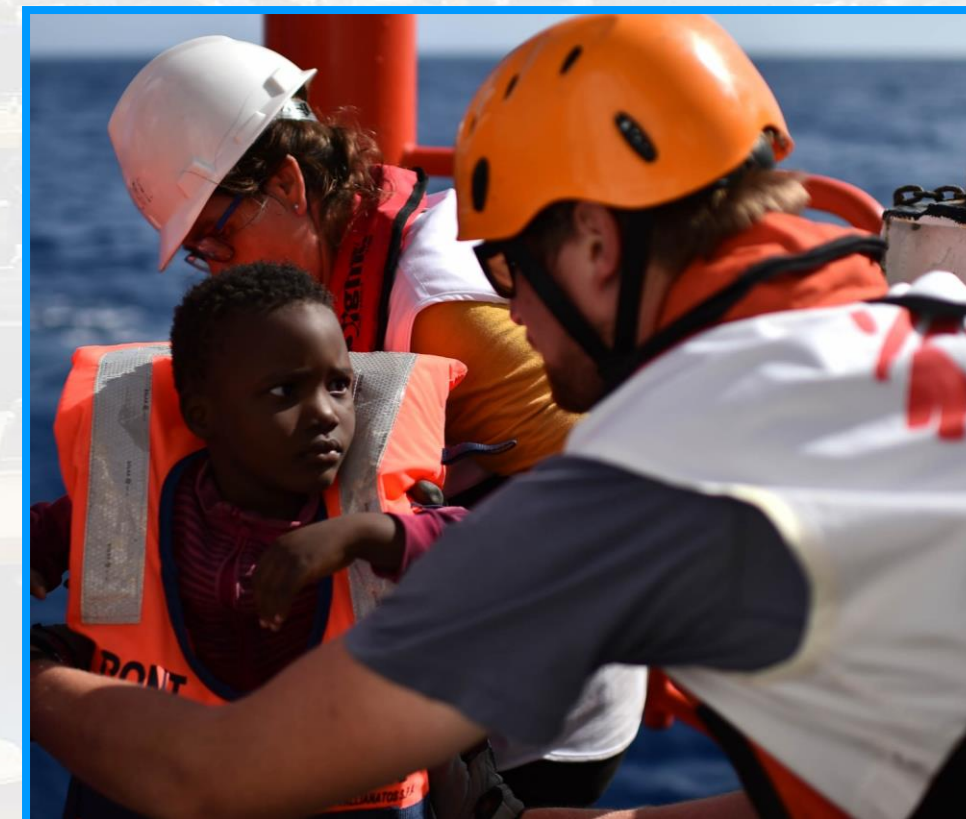
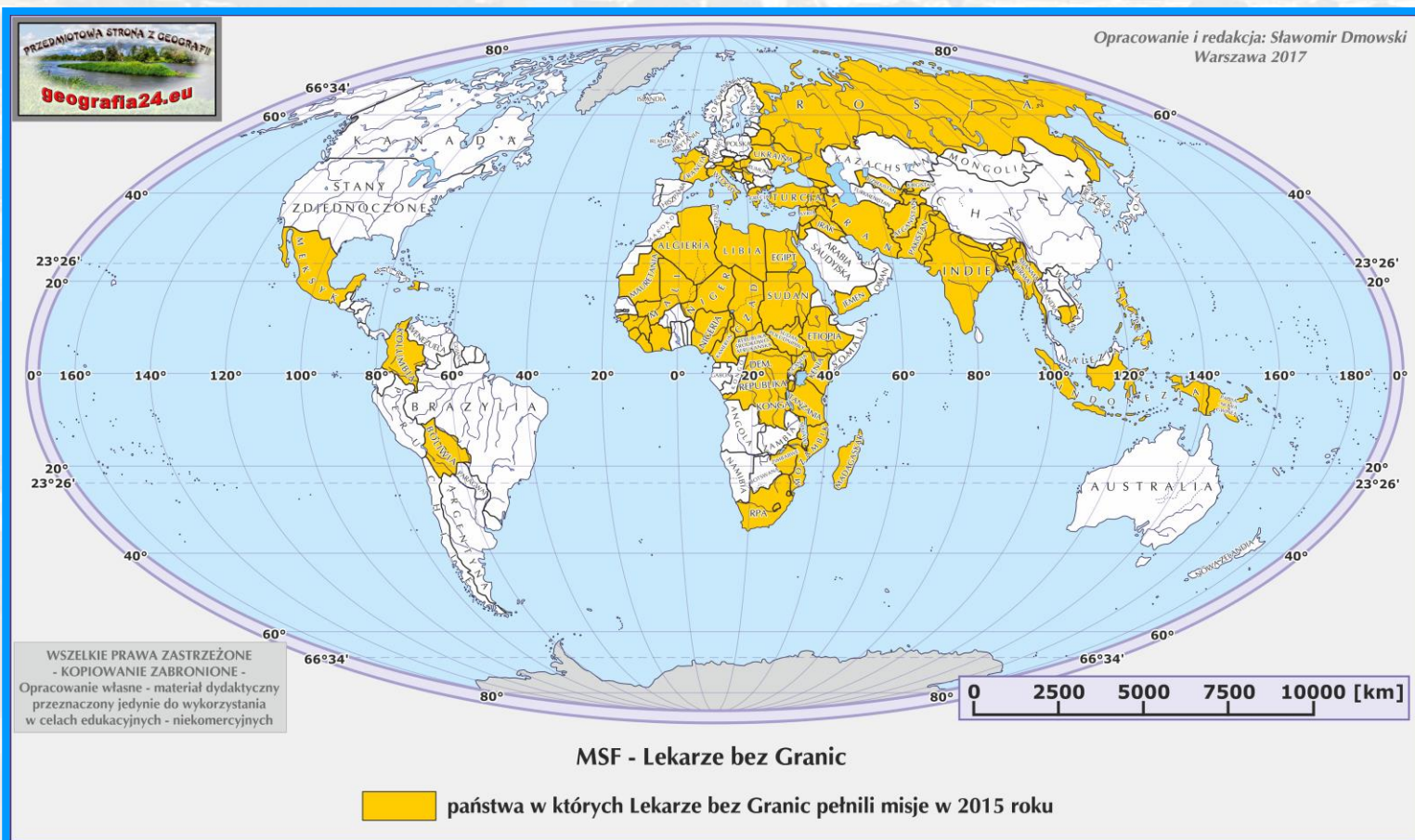
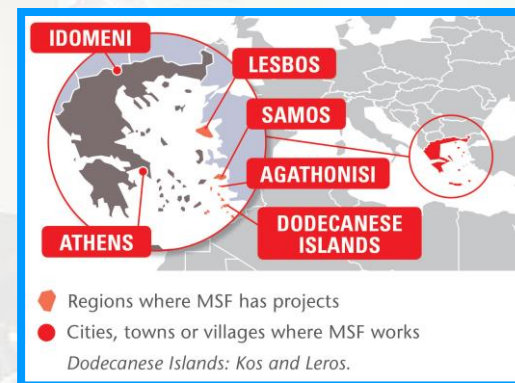
Lekarze bez Granic (MSF)

- **Lekarze bez Granic** – międzynarodowa organizacja pozarządowa utworzona w 1971 r. przez grupę francuskich lekarzy – powstała w wierze, że wszyscy ludzie mają prawo do opieki medycznej i że to prawo jest ważniejsze niż granice państwowe.
 - Lekarze z MSF udzielają pomocy medycznej ludziom w strefach walk, którym przedstawiciele innych organizacji nie pomagają z obawy o własne życie.
- Organizacja MSF:
 - często protestowała na forum ONZ przeciw zbrodniom wojennym w imieniu ludności pozbawionej własnej oficjalnej reprezentacji, tak jak w Czeczenii i Kosowie;
 - składa się z wolontariuszy i stałych pracowników;
 - jest sponsorowana przez osoby prywatne, organizacje non-profit, firmy i rządy.

Lekarze bez Granic (MSF)

- Lekarze bez Granic działają obecnie w ponad 80 krajach całego świata:
 - przede wszystkim w krajach Trzeciego Świata pozbawionych systemu opieki zdrowotnej oraz w krajach ogarniętych wojną i takich w których wybuchły epidemie;
 - W 2015 roku (oraz później) wolontariusze tej organizacji zaangażowali się w pomoc dla migrantów docierających do Europy (w tym także łodzie ratunkowe MSF ratowały próbujących przepłynąć Morze Śródziemne).

Amnesty International

- **Amnesty International** – międzynarodowa organizacja pozarządowa, której celem jest zapobieganie naruszeniom fundamentalnych praw człowieka poprzez:
 - pomoc w pisaniu listów do rządów krajów łamiących prawa,
 - publiczne rozgłaszanie informacji o naruszeniach prawa,
 - realną pomoc finansową i prawną poszkodowanym osobom.
- Swoją działalność finansuje głównie ze składek członkowskich i datków od indywidualnych osób.
 - Nie przyjmuje żadnej pomocy rządowej, zaś przyjęcie datków od przedsiębiorstw podlega licznym obostrzeniom.

Greenpeace

- **Greenpeace** – międzynarodowa organizacja pozarządowa, założona w 1971 r. w Vancouver w Kanadzie by przeciwstawić się testom atomowym USA na Alasce.
- Obecnie organizacja działa na rzecz ochrony środowiska naturalnego.
 - Główna siedziba organizacji mieści się w Amsterdamie.
 - Organizacja finansowana jest całkowicie przez indywidualnych darczyńców.
 - Greenpeace nie przyjmuje pieniędzy od firm i rządów, co gwarantuje jej niezależność.
- Cele statutowe najważniejszych kampanii:
 - spowolnienie zmian klimatu,
 - ochrona lasów,
 - ochrona oceanów i powstrzymanie wielorybnictwa,
 - sprzeciw wobec wykorzystywania energii atomowej i popieranie energii odnawialnej,
 - sprzeciw wobec inżynierii genetycznej,
 - eliminacja z użycia toksycznych związków chemicznych.
- Greenpeace jest często krytykowana za radykalizm poglądów:
 - za częste działania na granicy ekoterroryzmu;
 - za działania pseudoekologiczne i propagandowe;
 - za krytykę energetyki jądrowej,
 - za krytykę rządów, przemysłu, polityków i środowisk ekologicznych za to, że stawiają wartości ludzkie wyżej niż inne.

GREENPEACE

Caritas (Caritas Catholica)

- **Caritas** – katolicka organizacja charytatywna działająca na świecie od 1926 r.
- Nadzór nad polskim oddziałem pełni Konferencja Episkopatu Polski.
 - Udziela pomocy doraźnej i długofalowej, materialnej i finansowej osobom bezrobotnym, bezdomnym, chorym, starszym, dzieciom i uchodźcom.
 - Udziela ona również pomocy humanitarnej ofiarom wojen, kataklizmów i nieszczęść naturalnych poza granicami Polski.
- Pomaga dzięki środkom pozyskiwanym od ludzi dobrej woli i instytucji.
 - Caritas utworzyła:
 - Stacje Opieki Caritas,
 - ośrodki rehabilitacyjne,
 - Zakłady Pielęgnacyjno-Opiekuńcze,
 - Domy Pomocy Społecznej,
 - Warsztaty Terapii Zajęciowej,
 - Domy Samotnej Matki,
 - kuchnie dla ubogich i świetlice dla dzieci i osób w podeszłym wieku.
 - W ciągu swego istnienia, Caritas w Polsce wdrożyła kilka programów:
 - pomoc krajowa: organizacja wypoczynku dla dzieci z ubogich rodzin, Wigilijne Dzieło Pomocy Dzieciom, Jałmużna Wielkopostna, Kromka Chleba, Program Skrzydła, Okno życia,
 - pomoc zagraniczna: np. tzw. Adopcja serca (Adopcja na odległość) – forma pomocy ubogim dzieciom.

Wielka Orkiestra Świątecznej Pomocy (WOŚP)

- **Wielka Orkiestra Świątecznej Pomocy (WOŚP)** – fundacja charytatywna, której podstawowym celem zgodnie ze statutem jest:
 - “działalność w zakresie ochrony zdrowia polegająca na ratowaniu życia chorych osób, w szczególności dzieci, i działanie na rzecz poprawy stanu ich zdrowia, jak również na działaniu na rzecz promocji zdrowia i profilaktyki zdrowotnej”.

Wielka Orkiestra Świątecznej Pomocy (WOŚP)

- Najbardziej znaną formą działalności WOŚP jest coroczna, ogólnopolska impreza rozrywkowo-medialna o charakterze charytatywnym, nazwana Finałem Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy.
 - Podstawowym elementem Finału jest granie “wielkiej orkiestry”, czyli odbywające się w całej Polsce (a także poza granicami) koncerty muzyczne, z których dochód przeznaczany jest na cele Fundacji.
 - W czasie Finału organizowanych jest również wiele innych form zbiórki funduszy, z których najważniejsza jest publiczna kwesta na ulicach miast prowadzona przez licznych wolontariuszy.
 - Zebrane pieniądze są przeznaczane na z góry ustalone cele związane z ochroną zdrowia, zwłaszcza zdrowia dzieci.
- W przeciągu 28 finałów (lata 1993-2020) zebrano łącznie: ponad 1,3 mld PLN;
 - w 2020 roku ponad 186 mln PLN.

Polska Akcja Humanitarna (PAH)

- **Polska Akcja Humanitarna** – organizacja humanitarna założona i prowadzona przez Janinę Ochojską w 1994 r.
 - Główna siedziba fundacji mieści się w Warszawie.
 - Misją PAH jest “uczynić świat lepszym przez zmniejszanie cierpienia i niesienie wartości humanitarnych”.
 - Naczelną zasadą PAH jest efektywne działanie z poszanowaniem godności człowieka.
 - W działaniach w terenie dąży do aktywnego włączania społeczności lokalnych w proces dostarczania pomocy w celu jak najszybszego uniezależnienia ich od pomocy zewnętrznej.
 - Organizacja dba o to, by pomoc zapewniała długotrwały i stabilny rozwój regionu dotkniętego wojną czy kataklizmem.

Monar

- **Monar** – zintegrowany system przeciwdziałania narkomanii, bezdomności i zagrożeniom społecznym oraz niesienia szeroko rozumianej pomocy osobom pozostającym w trudnej sytuacji życiowej – samotnym, chorym na AIDS, skrzywdzonym przez los.
- Monar to apolityczna organizacja pozarządowa, stowarzyszenie, zarejestrowane w 1981 r. i działające na terenie całej Polski (jest jedną z największych tego rodzaju organizacji na świecie).
- Udziela pomocy rocznie ponad 20 tysiącom osób w 135 placówkach różnego typu.

W 2012 r. minęła 10. rocznica śmierci Marka Kotańskiego, którego przesłanie zawarte towarzyszy nam do dziś:
“każdy człowiek zasługuje na szansę”.

Chcąc uczcić Jego dzieło rok 2012 został ogłoszony Rokiem Kotana.

Od 2002 r. corocznie organizowane są koncerty charytatywne pt. “Dzień Kotana – Daj siebie innym”, poświęcone pamięci Marka Kotańskiego.

Współpraca międzynarodowa Polski

Współpraca międzynarodowa Polski

- Polska jest członkiem wielu organizacji międzynarodowych.
 - Należy m.in. do ONZ, NATO oraz UE.
 - Przynależność do NATO zwiększa bezpieczeństwo naszego kraju, ale jednocześnie zobowiązuje do uczestnictwa w operacjach wojskowych,
 - np. w Iraku czy Afganistanie.
 - Natomiast dzięki członkostwu w Unii Polska uzyskała dostęp do unijnego rynku pracy oraz wielu funduszy pomocowych.
 - Inną, bardzo powszechną formą współpracy międzynarodowej są działania podejmowane w ramach miast i gmin bliźniaczych.

Gdańsk współpracuje z 13 miastami partnerskimi, m.in. z Bremą, Marsylią, Odessą i Wilnem.

Euroregiony

- Współpraca międzynarodowa odbywa się nie tylko na szczeblu państw, lecz także obszarów przygranicznych.
- Przykładem są euroregiony, które podejmują wspólne inicjatywy w zakresie m.in.:
 - rozwoju gospodarki, turystyki, kultury, oświaty;
 - ochrony środowiska przyrodniczego.

KONIEC

**Materiały pomocnicze do nauki
Opracowane w celach edukacyjnych (niekomercyjnych)**

Opracowanie i redakcja: *Sławomir Dmowski*
Kontakt: *kontakt@geografia24.eu*

**WSZELKIE PRAWA ZASTRZEŻONE
- KOPIOWANIE ZABRONIONE -**